

Philipp Heinrich Hoen von Heinrich Bocer Christoph Henscher

Philippi-Henrici Hoenonii Icti Disputationum Iuridicarum Libri Tres, Ad Principis Augustissimi & Sacratissimi Imperatoris Iustiniani Ius Civile : De Quibus, Ipso Praeside, In Florentissima Illustrissimorum & potentissimorum Saxoniae Principum Academia Salana, quae Ienae est, & in illustri Nassovica, superioribus annis disputarunt iuvenes Legum & Iuris studiosissimi; quorum nomina singulis disputationibus adscripta sunt

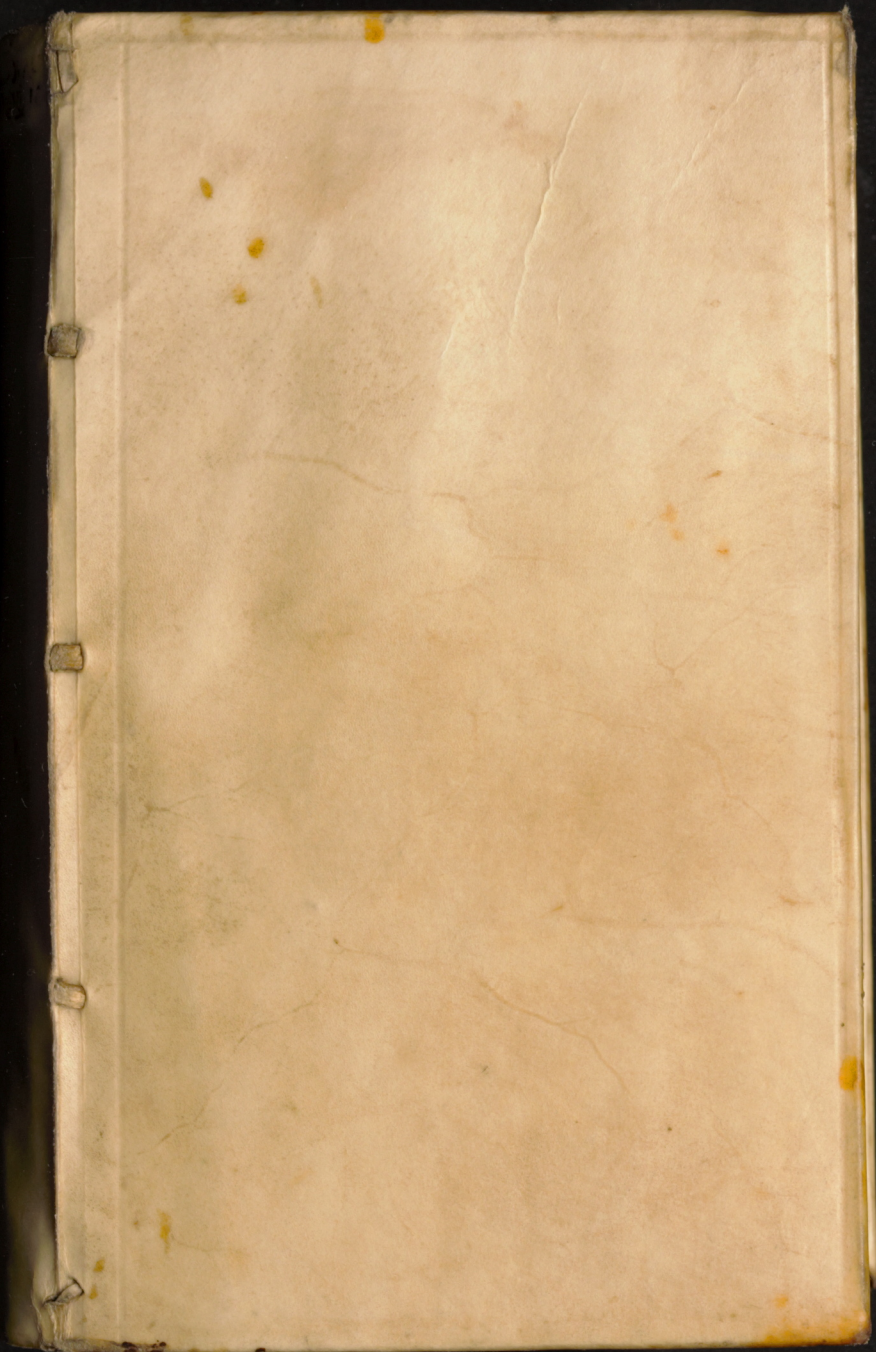
Appendix : Continens I. Henrici Bocerii ... Disputationum ad L. contractus 23. ff. de Regul. Iuris, Commentario eius ad d. I. praefixam. II. Christophori Henscheri Monsterbergensis Silesii De privilegiis methodicam Tractationem ex L. privilegia 196. ff. de Regulis Iuris desumptam

Herbornae: Herbornae: Corvinus: Mundersprachius, 1627

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn777860996>

Band (Druck) Freier Zugang

~~St. XII. 17.~~

J. R.

39. 13.

P. Catal. p. 1-400. End

Catal. p. 1-400. End

Catal. p. 1-175.

p. 1-69.

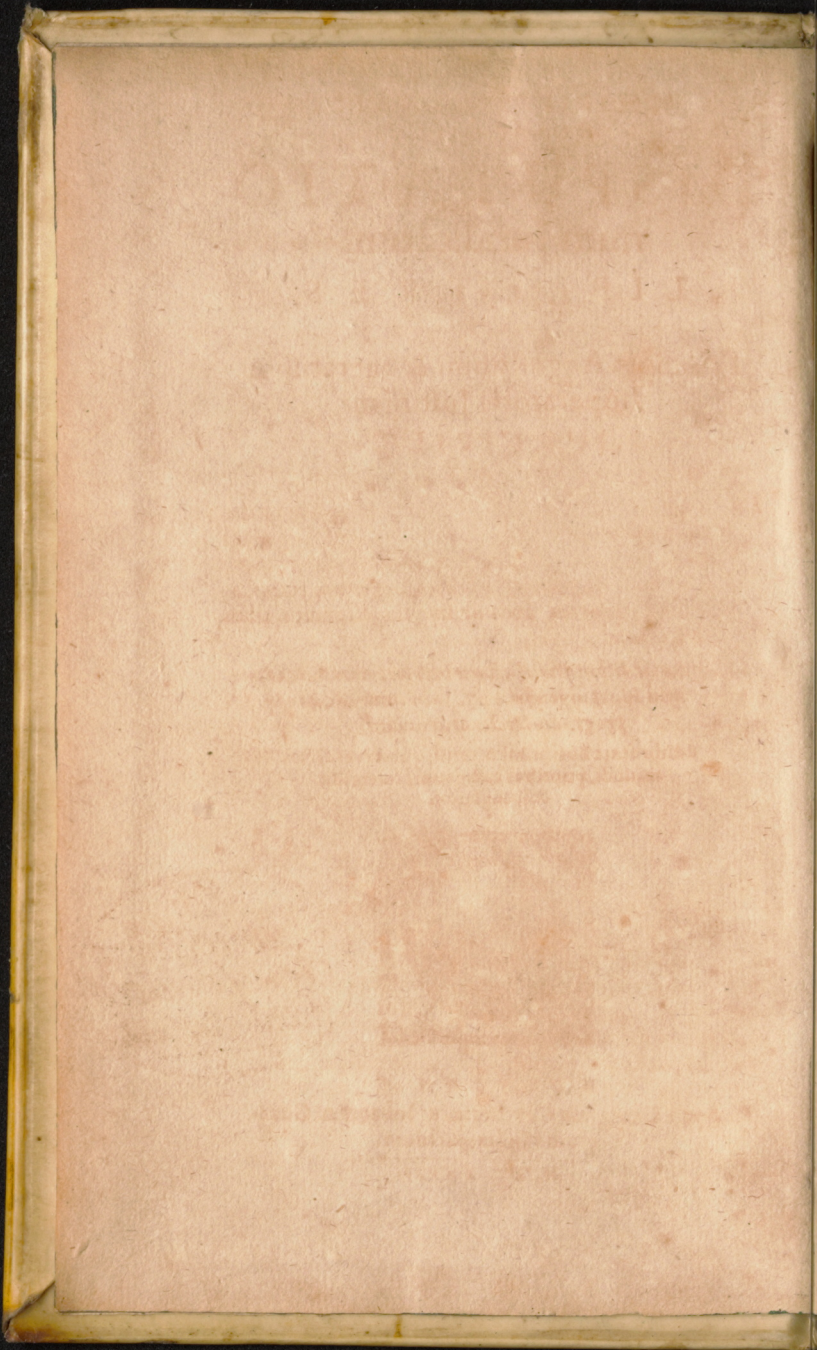
Fe - 4005

Süm. Albat. Wilb.
brandi Rost. Meß.
comp. Witeberg.
to 1831. mens. Sept.

PH
DIS
n
LI
Principis
In
DE G
IN FLOR
& potent
Salanā, qu
otibus an
dofissim
alicipra
Adiuta
mā M
Ediō
fca

Apud Geo

APPENDIX

AD

PHILIPPI-HEN-
RICI HOENONII
JURISCONSULTI

Librum tertium Disputatio-
num Juridicarum;

CONTINENS

I.

HENRICI BOCERI JCa
in Tübingsenſi Academia An-
teceſſoris

*Disputationem ad L. contractus 23. ff. de Re-
gul. Juris, Commentario ejus ad d.l.
preſixam.*

II.

CHRISTOPHORI HEN-
SCHERI Mönſterber-
genſis Sileſii

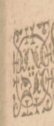
*De privilegiis methodicam Tractationem ex
L. privilegia 196. ff. de Regulis Juris
deſumptam.*

¶): (¶

Herbornæ Naſſoviorum, Anno 1627.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

HEN
in
Dyput

H^Æbo
qu
run
: Nulla
fectam det
monumen
tare putan
3 Nos
ctus est
cultate ab
tione obl
ducens.
4 Gra
five utrin
5 Et
ur juris g
6 Ho
dilinatio

HENRICI BOCERI JCi
in Tübingensi Academia Ante-
cessoris

*Disputatio ad L. contractus. 23. ff. de Reg. Jur.
Commentario ejus ad d. L.
prefixa.*

CONCLUSIO I.

HÆc lex contractuum & q. contractuum
bonæ fidei condiciones tam naturales,
quàm conventionales, quodam verbo-
rum compendio artificiosè explicat.

2 Nullam autem contractus plenam & per-
fectam definitionem in libris nostri juris aut
monumentis interpp. nostrorum usquam ex-
tare putamus.

3 Nos cum definimus in hæc verba, Contra-
ctus est conventio obligatoria propriâ suâ fa-
cultate absque juris civilis singulari confirma-
tione obligationem ad agendum efficacem pro-
ducens.

4 Græcè vocatur *συνάλλαγμα* sive *μονομερῶς*,
sive utrinque obligationem constituat.

5 Et differt à pacto legitimo, quod similiter
ut juris gentium semper nudum est.

6 Hodie tamen legitimi juris gentium pacti
distinctio sublata videtur, cum ex omni pacto

nudo, ut volunt, actio detur, non tamen ut arbitramur, jure canonico, sed potius consuetudine.

7 Porro quasi contractus est quasi conventio quædam, proprio quodam jure (ut Cajus loquitur) obligationem produciens, qualis est tutelæ administratio, negotiorum gestio, item rerum communio, & quandoque etiam solutio indebiti, non semper, siquidem ea interdum proprius & verus sit contractus.

8 Ut autem actiones sic & contractus & quasi contractus alii bonæ fidei dicuntur, alii stricti juris.

9 Bonæ fidei contractus sunt, quorum actiones legis potestate ejus naturæ sunt, ut ex iis condemnatio fiat ex æquo & bono etiam ultra id, de quo inter partes nominatim convenit.

10 Stricti juris contractus dicuntur, in quorum actionibus condemnatio fit strictè, veluti secundùm ea, quæ nominatim in ipsa conventionem expressa & nuncupata fuerunt.

11 Atque hoc discrimen legibus canonicis non sublatum, sed potius approbatum esse credimus.

12 Ejusque fœdere commodissimè deciditur illa quæstio: An ob dolum in contrahendo admissum, contractus ipso jure nullus sit, necne. Si enim bonæ fidei contractui causam dederit dolus, ipso jure contractus ille nullus est. Si verò inciderit in ipso contractu dolus, non quidem ab initio contractum reddit nullum, sed is rescinditur omninò, vel reformatur per actionem ejusdem

ejusdem contractus, vel per doli exceptionem. Ad stricti juris contractus ipso jure non vitia-
tur dolo; sive is causam dederit contractui, sive
in ipso contractu incidit: Sed contractus ab
initio quidem juris subtilitate subsistit, atq; inde
actio nascitur, verum dolo circumventus inde-
mnitati suæ consulere potest vel actione vel ex-
ceptione doli.

13 Sunt autem bonæ fidei contractuum &
quasi contractuum conditiones, quæ hæc lege
indicantur, Dolus, malus, Culpa, & casus for-
tuitus.

14 Dolum malum, qui fraus dicitur, ineptè
distingunt Dd. in dolum verum & dolum præ-
sumptum.

15 Culpa nihil aliud est, quàm negligentia
sive prætermisio diligentia. Et tam in omit-
tendo, quàm in faciendo consistit. Ejusque
gradus tres duntaxat sunt, lata, levis & levissima
culpa.

16 Lata culpa est prætermisio minimæ dili-
gentia, eaque dolo proxima dicitur.

17 Levis verò culpa est prætermisio medio-
cris diligentia, qualem diligens & frugi paterfam-
il. suis rebus adhibere solet. Et hoc propriè
culpa dicitur. Unde vox culpæ simpliciter in
jure posita, intelligitur de levi culpa, nisi materia
subjecta aliud suadeat.

18 Levissima culpa est prætermisio summæ
diligentia qualem optimus quisque paterfamil.
suis rebus adhibere solet. Eaque ex opposito

diligentiæ verbo ut in hac lege, ita & plerumque alibi significatur.

19 Casus fortuitus est quem nullum consilium humanum prævidere potest; vel cui humana infirmitas resistere nequit.

20 Dolum autem & culpam, licet diversimodè, omnes contractus & quasi contractus bonæ fidei naturaliter recipiunt: Nullus autem naturaliter recipit casum fortuitum, sed tantum ex conventionione partium.

21 Et pro regula hinc tenendum est. In contractibus solius dantis gratiâ fiunt, duntaxat dolum & latam culpam præstari: Qui verò utriusque contrahentis gratiâ habentur, capaces esse doli, latæ & levis culpæ. Eas autem qui accipientis tantum gratiâ celebrantur, dolum, latam levem, & levissimam culpam recipere.

22 Hinc depositum recipit tantum dolum & latam culpam, quemadmodum & præcarium: Quod licet hinc inter contractus numeretur, tamen revera neque contractum, neque quasi contractum id esse defendemus.

23 Venditum autem dolum latum & levem tantum culpam admittit: Licet quantum ad solum pretium, non etiam ulterius veluti interesse, rei periculum venditoris esse non absque legum autoritate quidem existiment.

24 Similiter & pignoris contractus præter dolum & latam culpam, recipit etiam culpam levem.

25 Eiusdem quoque conditionis est locatio & con-

& conduct
quam pec
rimus.
26 Ut
tur, inter
dicitur, q
eam dat
catorem
dum aliq
27 Sed
nitionem
qui definit
concedit,
Conductio
utendam
standis pl
28 Præ
& quidem
periclitant
cium levem
29 Hoc
gitur, ma
minum, l
(ut arbit
30 N
dolum, l
ur & tut
rum com
31 Ad
præter de
vullimam

& conductio, cujus mercedem etiam in alia re quam pecunia numerata consistere posse asserimus.

26 Uter autem locator aut conductor dicatur, inter omnes non convenit. Vulgò Locator dicitur, qui accipit mercedem: Conductor, qui eam dat. Quâ definitione meritò rejectâ, alii locatorem definiunt, qui dat utendum vel faciendum aliquid: Conductorem qui accipit.

27 Sed & illam, ut non satis accuratam definitionem omittentes, Locatorem appellamus, qui definitâ mercede, vel rem utendam alicui concedit, vel in operis præstandis se alicui offert: Conductorem, qui constitutâ mercede, vel rem utendam ab aliquo accipit, vel in operis præstandis placitum offerentis suscipit.

28 Præterea dotis datio, quæ contractus est, & quidem ex eo contractuum genere, qui reperiuntur, præter dolum & latam culpam, etiam levem recipit culpam.

29 Atque inde etiam haud obscurè intelligitur, maritum non esse perfectè rei dotalis dominum, licet verè dominus ipsius sit, non etiam (ut arbitrantur) mulier ejus domina habeatur.

30 Negotiorum quoque gestio plerumque dolum, latam & levem tantùm recipit culpam, ut & tutelæ administratio. Item societas & rerum communio.

31 Ac Commodatario autem & mandatario præter dolum latam & levem culpam, etiam levissimam culpam juris autoritate exigimus.

32 Et hæ, quas retulimus naturales sunt contractuum & q. contractuum condiciones. Partium autem conventionibus effici potest, ut vel plus vel minus in singulis contractibus veniat, sed diverso jure.

33 Si enim ab initio inter contrahentes convenit, ut plus in his Contractibus præstaretur, veluti in contractu depositi, ut præter dolum & latam culpam etiam levis præstaretur culpa, vel in emtione, pignore, locatione, dotis datione aut societate, ut præter dolum latam & levem culpam, etiam levissima præstaretur culpa, vel in mandato, aut commodato ut præter dolum & omnem culpam etiam casus præstaretur, tunc adversarius ejus pacti nomine actori eadem tenetur actione, quæ ex contractu principali nascitur, non etiam actione præscriptis verbis.

34 Quòd si autem inter contrahentes convenit, ut minus in prædictis contractibus quàm illi naturaliter recipiunt, præstaretur, veluti in mandato vel commodato dolus tantùm & lata culpa, non etiam culpa levis & levissima, pactum hoc ex parte rei inest illis contractibus, & quidem ipso jure, si in continenti per pacti verò conventi exceptionem, si ex intervallo fuerit subjectum.

35 Diversa autem ratio est pactorum strictis negotiis in continenti subjectorum. Ea enim licet ipso jure profint reo, etiam non positâ exceptione pacti, modo cõfessum quod detrahant contractibus, tamen si iis adjiciunt aliquid, et si
in con-

in continenti, tamen ad actionem actori non profunt.

36 Postremò, ut pactis effici non potest, ne dolus in bonæ fidei contractibus præstetur: ita nec culpam aut casum fortuitum precario conventionione adjici posse arbitramur.

A 5

CHRI

CHRISTOPHORI HENSCHERI
Mönsterbergensis Silesii

DE PRIVILEGIIS
METHODICA TRACTATIO

Ex *l. Privilegia 196. ff. de Regul. Juris*
desumpta.

I.

CUM JURA GENERALITER, in his
quæ ἐπὶ τὸ πλεῖστον, id est ut plurimum ac-
cidunt; non quæ ἐκπαραδόχως, id est ex inopina-
to, constitui oporteat; & ad ea potius adoptari
debeat, quæ & frequenter & faciliè, quàm per-
rarò eveniunt (*a*) non immeritò Papinianus,
summi ingenii vir, legem commune (*b*) præcep-
tum definit; omnes quia communiter tenet,
huicquæ omnes obtemperare decet. (*c*)

a) *l. jura 3. lex his 4. l. nam ad 5. ff. de legibus.* Novel.
94. c. 2. Seneca *lib. 4. de beneficiis c. 28. in fin.* Multum re-
fert utrum aliquem non excludas an eligas. Jus fori om-
nibus dicitur, pace etiam homicidæ fruuntur. Sua re-
percutunt etiam qui aliena habuerunt. Percussores & domi-
ferum exercentes murus ab hoste defendit. Legum præ-
sidio, qui plurimum in illas peccaverunt, proteguntur.
Quædam non poterant certis contingere, nisi universis
darentur. Ex his enim quæ fortè uno aliquo casu acci-
dere possunt, veluti de resurrectione Lazari, jura non
constituuntur; nec ullo jure expositum est, an ejus bona
ei reddenda, an verò sororibus permittenda. Bartol. *ad*
d. l. 5.

d. l. 5. ff. de legib. Nec obstat autoritas Aristotelis dicentis, sermones nostros circa generalia esse faciliores, sed circa particularia esse veriores, & ut Aretinus ait, *consil. 106. col. 3.* Verba generalia non concludunt subtilibus ingeniis, sed solum grossis. Hæc enim referenda ad regul. quâ dicitur: In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus, *cap. in gen. d. R. J. in 6.* Ex causa tamen necessaria, & de his quæ raro accidunt, quandoque jura constituuntur. Ut de eo qui nascitur, ad monstrum prodigiumve declinans. Et de his qui tergemini uno utero prodeunt, vel quaterni proveniunt, *l. quaritur 10. l. non sunt liberi 14. l. Arescula 15. ff. de statu hominum. l. si pater meus 36. ff. de solutionib. l. quæret 131. ff. de verb. sig.* b) Hinc vulgò dicitur, legem triplici ratione commune esse præceptum. 1. quia communi autoritate ferenda. 2. quia debet esse communis omnibus. 3. quia communis utilitatis causa constituitur *Jason. ad d. l. 1. ff. de legibus.* c) Nec princeps legibus, sed legum aut juris duntaxat solemnitatibus solutus pronuntiandus, *l. digna 4. C. de legib. l. ex imperfecto. 3. C. de testament. Zasius ad l. Princeps 31. ff. de legib. n. 3.*

2.

Etenim ut Medicus imperitè facit, si unam partem corporis curet, alteram negligat: Ita legislator, si de uno hominum genere constituat, alterum sine lege faciat. (a) Nec leges, ut aliqui calumniantur, telis araneorum similes; humiles quæ tantùm stringant, potentioribus verò veniam dent: quâ in re si peccatur, non vitio legis, sed ministro legis judicij, lege qui abutitur, (b) adscribendum puto.

- a) Cicero de *legibus*, & *lib. 3 Tusculan. quæstion.*
 b) Id dum fit, judicia non sunt delubra æquitatis, sed foreæ fallaces, & cæcæ, in quas si captus ceciderit quisquam, non nisi per multa exiliet iustra, adusque ipsas

medullas excitus. Sicque intelligendus Petronius Ar-
biter Satyricus inquires:

*Quid faciant leges, ubi sola pecunia regnat,
Aut ubi paupertas vincere nulla potest.*

Et Plautus in Trinummus: Mores leges perdixerunt jam
in potestatem suam. Ex miseræ etiam ad parietem sunt
fixæ clavæ ferreis, ubi malos mores adfigi nimio fuerat
æquus. Vide Horat. *lib. 3. oda 24.* Abusus tamen rei sub-
stantiam non tollit. Est enim civilis sapientia, res san-
ctissima, necessaria, laudabilis, honoris plena, sacra phi-
losophia, vera non simulata, *l. preses. 1. §. proinde s. ff. de
extraord. cognit. l. juri. 1. §. cujus. ff. de just. et jur.* Dei don-
um, Speculat. *in procem. num. 20.* & proinde bona con-
scientia à Christiano homine & excoli & exerceri potest.
Nam cum Magistratus à Deo sit, *Rom. 12.* nec Magistra-
tus sine legibus officio suo fungi queat: siquidem ex le-
gibus quæ justa, quæ injusta sunt condiscit, & quæ ho-
minum facta præmio, quæ pœnâ digna, percipit: nemo
sanus negabit, jurisprudentiæ studium, pium & necessa-
rium esse. Hinc Augustinus inquit: Quis inficias eat,
jurisprudentiam magno usui non esse mortalibus? sine
qua reges Tyranni nuncupantur; sine qua optimatum
consensus factio est: Sine qua domus nec civitas nec ho-
minum genus universum, nec ipse mundus consistere
potest. Quemadmodum enim oculorum acies sine pu-
pilla hebetatur: sine gubernatione navis periclitatur: sine
auriga currus sæpè convertitur: Ita sine legibus civitas
labascit atque vacillat. Neque verò ex his cuiquam per-
suasum iri cupio, me hic de illa juris scientia saltem lo-
qui, quæ verbis legum clauditur, sed & de eâ, quæ in æ-
quitatis & justitiæ cultu consistens, nullo legis præscripto
satis comprehensa, solam rectam rationem ducem ha-
bet, & perquam boni viri judicium, ad constituendum
pro rerum circumstantiis informatur, *l. nonnunquam.
ff. de judiciis.* Priorem probè calluit Scævola, quem Ci-
cero *in lib. de clar. orator.* Juris peritissimum & præco-
nem habitum fuisse scribit, at tam amarè & superstitio-
sè, verbis scriptæ legis hæsisse, ut æquitatem interdum
oppugnare videretur. Artem verò æqui & boni, per-
optimè

optimè noverunt, Servius Sulpitius & C. Aquilius, qui juris civilis rationem nunquam ab æquitate sejunxerunt, ad æquitatis rectitudinem omnia referentes, ut non tam juris quàm justitiæ, boni æquique consultos se videri & esse peroptarent. Cicer. *Philippic. 9.*

3.

Quia naturalis ratio, per quam humana voluntas ad politicam vitam dirigitur, in singulas circumstantias circumspicit, num rectè omnibus jus suum distributum sit, unde etiam Græcis *νομος* dicitur: tum si quid invenit, quòd non satis rectè, sub communi præcepto positum, vel contra tenorem rationis generalis, propter aliquam utilitatem introductum sit, id eximit, & jure singulari donat: Unde Ulpianus singularia quædam præcepta esse ait, circa pecuniam creditam, quasi dicat, extra communes Juris regulas quædam peculiariter obtinent in contractu mutui.

Oldendorp. *in libro de jure singulari.* Petr. Peckius *in privilegium. n. 1. de Reg. Jur. in 6.*

4.

Cùm enim, ut Imp. Justinianus inquit, conditio humana, semper in infinitum decurrat, nihilque in ea sit perpetuum, (a) fieri non potest, ut omnia laqueis legum innodentur; & sæpè tempora incidunt, quibus legum generalitatem servari iniquum esset, multaque accidunt, quæ à legislatoribus omittuntur, vel ex natura rei, propterea quòd plura sunt negotia, quàm vocabula, vel ex persona legislatoris, qui quandoque imprudentiâ, quandoque consultò multa omit-

tit, in quorum descriptione & difficilis & infinitus continetur labor. (b)

a) *l. Tanta 2. §. Sed quia divina. C. de vetere jure emulcando.* b) Hinc Aristoteles *lib. 5. Ethicor.* dicit: Ea jura, quæ ex consensu & utilitate nota sunt, similia sunt mensuris: non enim omnibus in locis æquales sunt vini frumenti que mensura: Sed ubi quidam emunt majores; ubi autem vendunt minores. Eodem modo quæ jura non naturalia, sed humana sunt, non quocumque in loco sunt eadem, quando ne Reipubl. quidem status, est unus tantum est omnibus in locis natura optimus. Unumquodque autem jus, & unumquodque legitimum eandem rationem habet, quam universum ad singula: nam ea quidem, quæ aguntur, multa sunt: illorum autem unumquodque unum; universum enim est. &c.

5.

Idcoque Papinianus gravissimè respondit, (a) quod legibus omissum est, hoc non esse omissum religione judicis & principis, qui quædam eximere à generalitate legis, & singulari jure dare potest. Et Pedius, referente Ulpiano, (b) ait, quotiens lege aliquid, unum vel alterum introductum est, bona occasio est, cætera, quæ tendunt ad eandem utilitatem, vel interpretatione, vel certè jurisdictione suppleri.

a) *l. quasitum. ff. de legibus.* b) *l. 13 ff. de legibus.* Seneca *lib. 9. controversiar. c. 4.* Multa quamvis non excipiuntur, intelliguntur. Et scriptum legis angustum est, interpretatio diffusa est. Corasius *de arte juru, parte 4. c. 1. de jura interpretatione & capp. seqq.* Illud hic novisse oportet, juris interpretationem esse duplicem: Una, ad intelligendum; altera ad supplendum. Ad intelligendum requiritur ante omnia verborum interpretatio, quæ historica Varroni dicitur, quæque in omnibus primas obtinet: Deinde mentis & rationis, quæ Etymologia nōmi-

nominatur: Nam scire leges non est verba earum tenere, sed vim & potestatem. Ultimò locorum vel adversantium, vel correspondentium collatio, quæ analogica dicitur: nam non est novum, ut priores leges ad posteriores, & contrà posteriores ad priores trahantur, *l. non est novum. ff. de legib.* Ad supplendum subinde est necessaria principis autoritas, si res, quâ de agitur, latè pateat, & maximi momenti sit: Nam ejus propriè quod deest supplere, cujus est ab initio condere, *l. penult. & ult. C. de legib. & const. princip.* Subinde judicis, si res expedita sit & facilis; nam jus prætorium ad nullum alium usum introductum est, quàm adjuvandi, supplendi, corrigendi juris civilis gratiâ, cujus etiam quasi viva quædam vox esse censetur, *l. jus autem. ff. de just. & jur.* Subinde Jureconsulti, si res spinosior & intricatior fortè sit: nam hoc evenit naturaliter, ut autoritas prudentum desideretur & disputatio fori. In omni autem interpretatione oportet meminisse: Minimè mutanda esse ea, quæ interpretationem certam semper habuerunt, *l. minimè. ff. de legib.* Item incivile esse, nisi totâ lege perspectâ, unâ aliquâ particulâ ejus propositâ, judicare vel respondere, *l. incivile. ff. de legib.* Adhæc benignius leges interpretandas in ambiguis, quo voluntas earum conservetur, *l. benignius. ff. de legib.* Seneca *libr. 11. epist. 82.* Semper quicquid dubium est, humanitas inclinât in melius. Præterea nullam rationem juris pati, ut quæ salubriter pro hominum utilitate introducuntur, ea nos duriore interpretatione contra ipsorum commodum producamus ad severitatem, *l. nulla. ff. de legib.* Denique non omnium, quæ à majoribus vel absconditâ aliquâ ratione, vel pro ratione temporum constitutâ rationem reddi posse, *l. non omnium & seq. ff. de legibus.*

6.

Jus verò quod sic seorsim & sigillatim constitutum est, privilegium vulgò appellatur, (a) non propterea, quòd ipsam legem vi & effectu suo privet, ut perperam censuit Accursius. (b)

Imò interpretatur & supplet magis eam, ea in parte, ad quam lex & regula generalis, salvâ iustitiâ & æquitate porrigi non debet: sed quia tanquam privatæ leges, ut Cicero ait, & in privatum feruntur, privilegia sunt, & in privatum feruntur, videlicet non communiter ad omnium, sed privatorum usum. (c)

a) *c. privilegia distinct. 3. l. jus singulare 16. ff. de legibus que cum l. s. itid. haud quaquam commisceri debet. Jus enim singulare proprie dictum, non quòd in singulas personas, sed quòd in plures personas ejusdem conditionis constitutum quandoque paulatim aberrat à regulis juris; ut privilegia dotium, privilegia fisci, privilegia domus Augustæ, privilegia creditorum & his similia. Privilegium verò quòd de unâ personâ concipitur. Nam ut decla. 154. Quintilianus tractat in præsens tempus de singulis ferri leges possunt, ut de Menandro l. 5. §. ult. de cap. & p. sti. de Hostilio Mancino l. ult. de legat. & privilegia utique hæc sunt proprie. Nam veteres priva dixere, singula, ut Lucilius his versibus. Ad cænam adducam, & primum hisce abdomina Thygni Advenientibus priva dabo cephalæque acarnes: Cujacius lib. 15. observat. cap. 8. Gellius lib. 10. c. 20. b) Oldendorp. de jure sing. & Jason. in l. miles. n. 10 ff. de re judicata. c) Cicero lib. 3. de legibus. Isidorus in c. privilegia distinct. 3. Borcholt. ad §. final. Inst. de just. & jure.*

7.

Ne illi audiendi, privilegia legibus duodecim tabularum (a) prohibita esse, qui contendunt. Hæ enim maximo cum delectu atque consilio ea concedi volunt. Sic & Cicero intelligit. In privatos homines, inquiens, leges ferri noluerunt, id est enim privilegium, quo quid est iniquius? Cùm legis hæc vis sit; scitum esse & iustum

jussum in omnes; ferri de singulis, nisi centuriatis Comitibus, noluerunt. (b)

a) Duodecim illæ tabulæ concisâ & planè admirabili brevitate, nullis (ut ex iis quæ supersunt existimare licet) nisi profusè necessariis verbis perscriptæ fuerunt. Harum præstantiâ magnorum virorum autoritate eloquiisque hinc inde confirmatur, in quibus illud Livii memorabile est: Hic, inquit, nunc quoque in hoc immenso aliarum super alias acervatarum legum cumulo, fons omnis publici, privatiqûe est juris, *lib. 3.* & Cicer. *lib. 1. de Orat.* Fremant omnes licet, dicam quod sentio, bibliothecas me herculè omnium Philosophorum unus mihi videtur XII. Tab. libellus, si quis legum fontes & capita viderit, & autoritatis pondere, & utilitatis ubertate superare. b) Cujacius *lib. 15. obs. c. 8.* legi XII. tab. addi non vult, nisi magno comitiatu, quod ad sequens duntaxat caput 12. tab. pertinere ait, de capite civis nisi per maximum comitatum, illosqûe quos censores in partibus populi locassint, ne ferunto. Et quod ait M. Tullius, ferri de singulis, nisi centuriatis comitibus noluerunt, de singulis, id est, de singulorum capite, centuriata capitis comitia rata esse, tributa rata non esse. Sed contrariam lectionem in loco ex *lib. 3. de legib.* Cicer. citato defendit Oldendorp. *ad l. XII. Tabel. c. 16.* quæ nec Hotomanno displicet.

8.

Audis? leges non esse ferendas de singulis. Item comitia esse adhibenda maxima, ut certâ ratione concedantur privilegia, veriti enim sunt prudentissimi viri, ne passim sine delectu, concederentur, privatæ leges, indignissimis hominibus; & ne tandem, per hanc occasionem, totius juris observatio disolveretur, facerentqûe vilissimi quique, quid vellent, confidentia privilegiorum.

Oldendorp. *ad leges XII. tab. c. 16.*

B

Definiri autem potest privilegium, specialis quædam indulgentia juris, contra communem civilium ordinationum tenorem, propter aliquam naturalis æquitatis rationem, certâ constituentium autoritate introducta.

c. privilegia. distinct. 3. c. Abbati. 25. de V. S. Goffred. & Hostiens in summa extr. de privilegiis nu. 1. Porro quæ sint bonæ definitionis leges ex logicis descendunt. Illud hîc notandum, apud Ulpianum *in l. omnia definitio de R. J.* Verbo definitionis, non designari orationem talem, quâ propria rei substantia, per genus & differentias explicatur: Sed brevem & circumscriptam quandam juris sententiam, quam Jureconsulti Regulam, Dialectici Thesem seu Positionem, & Medici Aphorismum nuncupant: ut titulus de diversis regulis juris antiqui, cui Ulpiani lex subjicitur; Ostendit, & quod in simili Pomponius apud Marcellum ait, quando mora fieri intelligatur, definitionem esse difficilem, *l. mora. ff. de usuris. Coraf. de arte juris. parte 1. c. 2.*

10.

Sic enim verba Pauli Jureconsulti. Contra tenorem rationis, intelligenda sunt, non de naturali ratione, quam hominum autoritas vincere nequit. (a) Nam si naturali æquitati adverteretur, tyrannis & everticulum civitatis erit, non privilegium. (b) Et quamvis à jure communi variet, ex jure tamen interpretationem capit, diviniq; & humani juris limites transilire nequit. (c)

a) §. *Sed naturalia. Instit. de jure nat. gent. & civili. Borcholt. ibid.* Verùm eatenus jus naturale immutabile est, quatenus jus remanet, hoc est, quamdiu justum illud naturale habet rationes & æquitatem, quibus justum dicitur. Mutabile enim fit, quando subductis columnis

luminis rationis & æquitatis justum dissolvitur. Quod accidit, quando rationes, quæ æquum statuebant, aliis subortis causis novis, incipiunt minui, & superantur alia majori æquitate: Ut si quod antea proderat, alio adminiculo incipiat esse nocivum & perniciosum. Petr. Gregor. in *Synag. jur. civ. lib. 11. c. 1. n. 8.* Sic quamvis jus naturæ est, ne quis locupletior fiat, cum alterius jactura & damno; *l. nam hoc natura. ff. de cond. indebiti. l. jure natura de R. J.* & hominem augere suum commodum hominis incommodo, magis sit contra naturam, quam mors, quam paupertas, quam cætera, quæ homini accidere possunt. Cicero *lib. 3. Offic.* Tamen contra hoc jus usucapio est introducta, *l. ff. de usurp. & usucap. bono publico*, ne rerum dominia diu & ferè semper incerta essent. b) *Arg. l. ult. Cod. si contra jus vel utilitat. pub.*
c) *Felinus in c. cum venissent, de judiciis.*

II.

Accidit quidem plerumque, ut idem contineat, quod jus commune; (a) quod cum sit, non tam privilegium est, quam esse putatur, ut infra tradetur. Sed hoc inde fieri credibile est, quod sæpè tam qui concedit, quam qui impetrat, juris ignarus est, & singulare jus esse arbitrantur, quod legibus comprehenditur. Vel certè hoc idè fit, ut magis timeantur, quæ magis specialiter conceduntur.

a) *c. in causis de procuratoribus.*

12.

Species privilegiorum à doctoribus finguntur variæ, dum privilegium faciunt aliud personale communiter, aliud singulariter, aliud corporale, aliud mixtum, aliud alio nomine. Sed cum nulla usquam in legibus extent exempla abstrusorum ejusmodi vocabulorum; à fontibus ipsis veritas petenda.

Doctorum autoritas non quidem contemnenda, sed ita, ne legibus præponatur. Ita nec communis opinio semper defendenda, si appareat communem opinionem esse falsam, vel aliâs evidentissimis rationibus eam subverti posse per *l. 1. §. Sed neq. c. de veter. jure p. ucl.* ubi dicitur. Sed neque ex multitudine autorum, sed quod melius est judicatore, cum possit unius fortitan & deterioris sententia, & multos & majores in aliquâ parte superare, Geil. *lib. 1. obs. 153. n. 6. 7. 8.* ubi quoque judicium Zafii de autoritate Accursii refert. Imò constat communem opinionem progressu temporis mutari, ut quæ opinio ante aliquot annos communis fuit, hodie deserit esse communis, & contraria facta sit communior. Jul. Clarus *§. testamentum. quæst. 77. vers.* Contrariam verò ibi, dicit etiam Socinus. Turzan. *com. opin. 160. n. 3.* Villalob. *com. op. 107.* ibi, licet verum sit, & *§. communis opinio.* & Fichard. *in addis. ibid.*

13.

Ideoq̄ue Modestinum Jureconsultum laudamus, qui privilegia quædam causæ, quædam personæ constituit, (a) cui & Paulus (b) ad stipulatur, spectandum inquires, utrùm conditio personarum, an verò causarum & actionum circumstantia id exigat, ut à communi lege eximatur.

a) *l. Privilegia 196. de R. J.* b) *l. in omnibus. de R. J. c. privilegium de R. J. in 6. l. cum patronus de legat. 2.* Quæ quidem divisio ex variis privilegii causis desumpta est. Porrò illud circa divisionem observandum, Jureconsultos aliâs sapissimè partes cum speciebus confundere: quod enim partes & totum dicere debent, plerunq̄ue genus & species appellant, *l. 1. in pr. ff. de lib. agnoscend. §. plebis scitum de jure nat. gent. & civil.* Corasius *de arte juris par. 1. c. 11.*

14.

Causæ privilegia sunt, quæ certè alicui causæ, seu

feu generi actionis tribuuntur, ut causa matrimoniali fisci, dotis decimarum, & quoties ea causa est, quæ reliquis persecutionibus, antefertur, non quidem propter personam, quæ expeditur, sed quia causa vel genus actionis ejus conditionis est, ut cæteris merito anteponatur.

Dd. *in d.l. in omnibus. & l. privilegium. ff. de R. J.*

15.

Personæ privilegia dicuntur, quæ proximam causam à personâ habent, quando persona proxima beneficii causa est, & quæ principaliter personæ gratiâ conceduntur; scilicet quando vel nominatim personæ exprimentur propriis suis nominibus, ut persona Titii & Seji, vel communiter & cum qualitatibus designatione, ut cum conceditur privilegium, minoribus, professoribus, vel aliis nominibus eorum, non aliter expressis.

Arg. c. Volentes de officio legati.

16.

His addi possunt privilegia realia, quæ dignitati, Ecclesiæ, civitati, collegio, universitati, rei, vel alicui loco concessa sunt.

c. cum olim 14. de privilegii & excessibus. Dubium si est, an privilegium sit personale vel reale, recurritur ad intentionem concedentis illud *l. Neratius. ff. de R. J.* quod si concedens non poterit haberi, intelligitur reale nisi contrarium probetur, *l. beneficium. ff. de const. princip.* Speculator. *de instru. edit. §. 11. n. 6.*

17.

Porrò quædam privilegia, perpetuam atque

constantē habent rationem, in natura positam; perpetuō etiā iis competunt, quibus data sunt; & cōsequēter describūtur inter reliquas leges perpetuas, q̄ Doctores generalia, (a) seu corpori juris inclusa vocant, eaq; nemini ignorare licet. (b)

a) Franciscus Lucanus *in tr. de fisco nu 3. per c. Sand. ubi gl. ext. de pri. ileg. & facit l. Leges generales in pr. juncto §. fin. c. de legib.* b) Jacob. de Belloviso *lib. 2. pract. criminal. c. 3. n. 13. facit l. ult. § pen. ff. de juru & facti ignorantia.*

18.

Hujus generis est funeraria actio privilegiata, quæ datur heredi ejus, qui negotium defuncti vel heredis gerens, impensum fecit, eo animo, ut reciperet, cū sine his sumptibus funus duci nō posset, ut puta, si quid impensum in illatione mortui, vel in locum, in quem infertur parandū, vel in corpus custodiendū, aut vestiendum, (pretiosiores enim vestes detrahendæ sunt, sicut & ornamenta) vel deniq; si quid aliud p̄ cōsuetudine loci, pro dignitate mortui, & p̄ quantitate rei familiaris, impensum fuerit, propter corpus funerandum. Hujusq; actionis tantus est favor, ob religionem, ut hæc impensa ante omne creditū, cū bona solvendo non sunt, ex hereditate deducatur. (a) Quod & ad eas expensas, quæ ob morbum defuncti, putā in Pharmacopolio contractæ sunt, extendi consuevit. (b)

a) *l. quasitum 2. ff. de privilegiis creditor. l. si quis 12. §. 3. & l. & si 14. §. 6. ff. de religiosis & sumpt. funer.* Funeri rectē celebrando, cur tanta privilegia indulta sint, nō est quod novum alicui videatur. Non enim apud Romanos veteres solū maximis ceremoniis res hæc peragebatur: Verūm etiā apud exterarum nationum id receptū fuisse memoriæ traditum est: ut prolixè docet Vanderan⁹ *in tr. de privileg.*

privil. creditor. c. 1. de iis quibus privilegia competunt, &c.
 Adde quòd hominè mortuū sepeliri debere, natura, humanitas, verecundia & salubritas Reip. docuit. Hinc etfi facilis est jaçtura sepulchri, tamen qui superstites sunt, tam barbari esse non debent, nullā ut habeant humanitatis rationem: Et meritò cautum reperitur, ne mortui corpus debitoris sisti seu arrestari possit, sub pœnā amissionis debiti & aliis Divali constitutione comprehensis, *l. cum sit. c. de sepulchro violat. Boët. decif. 287. Ripa in tr. de peste. c. de preserv. remed. n. 101. Didacus Covar. lib. 2. variar. resol. c. 1. n. 10. Robert. Maranth. par. 4. distin. 11. n. 58.*
 b) Jason. in *l. fin. §. in cōputatione. c. de jure deliberandi per l. 3. §. in restituenda 4. c. de pet. heredit. & l. 3. c. de relig. & sumpt. funer. Landrecht lib. 1. artic. 22. gl. art. 6. n. 2. lib. 1. Weichbild art. 26. Welenb. in par. ff. de rel. & sumpt. fun.*

19.

Sic Senatusconsulti Macedoniani privilegium, in filiofamiliās, patre & fidejussore perpetuam causam habet, si contra illud, nescio patre, extraq; causas, quæ patris oneribus, incumbunt, filiofamiliās mutuam datum fuerit, quo nomine actiones creditori denegantur.

Toto tit. ff. & C. de Sen. Maced. & l. 9. §. 3. ff. ibid. de fidejussore quæ loquitur. Huic privilegio causam dedit, improb^o scenerator Macedo (unde & Macedonianū appellatur) qui flagitiosè adolescentibus filiisfa. pecuniam ad quemvis luxum, incertis nominibus credebatur: Sic ut tandem ære alieno obruti in quodvis flagitiū, ac mortis etiā paternæ cogitationem impellerentur, quo hereditatē ipsi egentibus creditoribus concedere possent, §. pen. *Inst. quod cum eo qui in aliena pot.* Cui malo salutare remediū hoc S. C. inventum est. Melius est enim coarctari juveniles calores, ne cupidini dediti, tristem sentiant exitū, qui nos post dispersum expectat matrimoniū, *l. fin. §. ipsum. C. de bonis qua liberis.* Loquitur verò de mutuo pecuniæ: Unde ad alias res non pertinet, *l. 3. §. is autem 1. sed si §. 1. ff. de sen. Maced.* Sicut nec ad ea, quæ studiorum causā filius sumperit, *l. qua pater. ff. fam. hercis. Welenb. in par. ff. de sc. Macedon. n. 8. per l. 7. §. 13. ibid.*

B 4

Fidejussores quoque diversa habent beneficia, five remedia, quibus juvantur, duo antequam solvant, & duo post factam solutionem. Primum privilegium est actionis mandati, quod habent adversus principalem debitorem, pro quo fidejusserunt & solverunt, ad repetendum id, quod pro eo solutum est. (a) Secundum est actionum cedendarum, ut scilicet à creditore actiones ei cedantur, (b) qui solidum solvit, ut adversus fidejussores ad viriles portiones agere possit: (c) Et hæc duo, tendunt ad consequendum id quod solutum est.

a) *l. si fidejussor. C. mandati. l. qui fidem. l. ex mandato. §. 1. l. inter causas. §. is qui. ff. eodem. §. si quid autem. Inst. de fidejussorib.* etenim mandasse intelligitur debitor, ut fidejussor solveret, *l. indebitam ff. de condic. indebiti.* Hacque actione consequitur fidejussor non solum, id quod solvit, verum etiam damna & interesse, *c. 2. extr. de fidejuss. l. inter causas. §. impendia. l. qua mutuum. ff. mandati. Colerus de processib. executi. par. 4. c. 1. n. 88.* b) Hoc beneficium cælo quasi lapsum & donatum est fidejussoribus, *l. fidejussoribus 17. l. cum is 36. l. ut fidejussor 39. ff. de fidejussoribus.* Hartm. Pistor. *lib. 1. quest. 48. n. 4.* c) Colerus de proces. executi. par. 2. c. 2. n. 11. Francus in tract. de fidejussoribus. c. 5. n. 489. & seqq. ubi duabus conclusionibus hanc questionem eruditè declarat.

21.

Tertium est ex Epistola Divi Hadriani, quæ inter fidejussores obligationem dividit, non ipso jure, sed oppositâ exceptione. Plures enim fidejussores pro aliquo intervenientes, ipso jure singuli in solidum obligantur, quamvis hoc in obligationis instrumento expressum non fuerit, cum

cùm id naturâ obligationi insit. Quare in arbitrio creditoris est convenire, quem velit, etiam reo debitore non convento, siquidem singuli principalem obligationem fide suâ iusserint.

l. non rectè 3. l. reos 23. C. de fidejussoribus. § si plures. Inst. eodem. l. liberum 16. l. jure nostro. C. de fidejussorib.

22.

Quòd si unum elegerit, eo non satisfaciente, ad alium transire, eundemq; in solidum exigere poterit: nec enim electione à creditore facta, cæteri liberantur. (a) At si ab initio in viriles partes obligatio concepta fuerit, veluti solidum aut partes viriles fide tuâ esse jubes, non nisi partes exigi possunt, quod idem est, si ipse creditor obligationem dividat. (b)

a) *l. reos. & l. jure nostro. C. de fidejussorib.* b) *l. inter eos 51. ff. de fidejussorib.* Mynfinger. in § si plures. n. 1. *Inst. de fidejussorib.*

23.

Verùm Divus Hadrianus, singulari æquitate, atq; commiseratione quadam erga fidejussores inductus, istud ipsis beneficii, (quod beneficium divisionis appellat) concessit, ut pluribus fidejussoribus obligatis, creditor actionem dividere, atque à singulis viriles portiones exigere cogatur.

l. non rectè. l. fidejussor. C. de fidejussorib. l. inter fidejussores. l. inter plures. ff. eodem. § si plures. Inst. eod. l. 1. § nunc tractemus. ff. de tut. & rat. distrah. l. fin. C. de constit. pecun. Paulus lib. 1. sent. tit. 20.

24.

Quòd si creditor, unum ex fidejussoribus

B 5

convenerit, ab eoq; totum consequutus fuerit, hujus solius detrimentum erit; nec à creditore istud quod ultra suam portionem solverit, repetere potest, cum in solidum fuerit obligatus: Sibi itaque imputet; quod totum solvit, & beneficio Epistolæ, Divi Hadriani usus non est.

L. ut fidejussor. l. si testamento 49. §. 1. de fidejussorib.

25.

Ita demum tamen fidejussores hoc privilegio utuntur, si non inficiantur se fidejussores esse. Inficiantibus enim auxilium divisionis indulgendum non est. (a) Ut nec tum locum habet, quando tempore litis contestatæ contestandæve unus tantum fidejussorum solvendo est, reliqui non sunt, vel ante divisionem ad inopiam redacti: qui solvendo est, in solidum, reliquorum portiones sustinet. (b) Item si huic renunciaverint, quòd facere fidejussores posse, dubium non est, cum omnes habeamus licentiam renunciandi iis, quæ pro nobis introducta sunt. (c) Vel si fidejussores ad factum aliquod sese obligaverint. (d)

a) *L. si dubitet. 10. §. ii a demum. ff. de fidejussoribus.* Aulton. Gabriel. Roman. lib. 5. com. conclu. tit. de acq. vel amittend. pos. conclus. 5. nu. 13. Dn. præceptor Borcholt. de feud. c. 8. n. 116. b) *l. inter fidejussores 26. ff. de fidejussor. l. fidejussor. C. eod.* c) *l. si quis in conscribendo. C. de pactu. l. quod favore. C. de legibus.* Colerus de processibus execut. par. 1. c. 10. n. 349. d) factum enim, veluti fossam fodere, insulam ædificare, pro parte præstari non potest, *l. stipulationes non dividuntur. ff. de V. O. l. heredes. §. an ea. ff. famil. herciscund.* cum sit promissio personæ cohærens. Ex quo fit, ut in obligationibus obstagiorum, in Vorschreibungen oder Vorpstichungen zum eynreiten/divisionis

visionis beneficio locus non sit relictus. Modestini. Pistor. *consil. 1. n. 18. vol. 2.* Et quamvis talia obstagia perniciofa sint Reipub. Sumptuosa fidejussoribus, exitiosa reis, laboriosa magistratibus, ipsismet creditoribus ad solutionem remora, æquitati & legibus scriptis cõtraria: ideoq; ordinatione Imperii anno 1548. aliquantulum coarctata: quæ quidem extra Imperii limites evocari fidejussores verat: In Imperio tamen permittere videtur *Gail. lib. 2. obs. 45. nu. 2. & in tr. de pace publica lib. 2. c. 2. n. 5.* Modest. Pistor. *par. 2. consil. 1. n. 9. consil. 103. n. 82.* Eaque meritò Elector Saxonix Augustus in suis provinciis exterminaverit *par. 2. const. 22.* & pleræque bene constitutæ Resp. respuant atq; abominentur, quemadmodû & anno 1577. Camera Imperialis ea publica lege interdixit: tamen cùm ex inveterata consuetudine tam altè radices egerint, ut evelli vix queant, & hujusmodi obligationes etiam inter principes personas non sint raræ, sanè tanquam ulcus in corpore, multis in locis tolerantur, & toleranda sunt, donec imperatoria prohibitionè generali in toto Imperio huic morbo salutaris medicina fiat. Valent. Franc. *de fidejuss. c. 4. n. 1. 23.* Illud etiam sciendum, si fidejussor se facturum, ut aliquid detur vel fiat, promiserit, quod exactè teneatur, rem effectui dare, modò jure factum sit, quod ab ipso fidejussore præstari possit, *l. ult. §. fra. ff. de reb. creditu.* & ibi Don. Maranth. *duput. 7. n. 20.* & seqq. & Alciatus in *l. stipulario ista. ff. de V. O.*

26.

Sed dubium hïc oritur, si instrumento obligationis ejusmodi clausula inserta fuerit.

Wir versprechen vns auch hiemit vnd sagen zu/das vns vnd vnser Erben in diser burgschafft keiner Herren gebott noch verbott/geistliches noch weltliches Rechtes oder Gerichts/Bann oder Ncht/Begnadung oder Privilegien, noch nichts/das vns zu hinderung der bezahlung möchte vorrätglic/vnd dem Glaubiger nachtheilig seyn/schützen/freyn noch vertheidigen solle/sondern haben vns hiemit wolbedächtig/für vns vnd vnser Erben aller Exceptionen wie die Namen haben/vnd als

wann die alle in der Vorfchreibung ausdrücklich benennet weren/gänglich vnd wolbedächtigt vorzeihen vnd begeben.

An ejusmodi renunciatio, beneficium divisionis admittat? Et quamvis rationibus juris civilis probari possit, ipsa quoque generalitas verborum, quæ cum effectu intelligi debent, id evincat; Fidejussores tali clausulâ, omnibus privilegiis sibi competentibus renunciaffe. Contrarium tamen, quod videlicet generalis renunciatio non sufficiat, sed requiratur specialis enumeratio eorum beneficiorum, quibus quis renunciare intendit, magni nominis Jureconfulti defendunt, quorum opinio auctoritate Electoris Saxonici confirmata est. *par. 2. consl. 17.*

De hac questione mira est interpretum dissenfio, atq; opiniones diverfa. Una fuit Martini glosfatoris: alia Johannis Bulgari alia: diverfum sentiebat Azo, Odo-fredus diverfum: hoc Nicolaus de Matarellis, illud Guilielmus de Cunib. de quibus omnibus vide Thomingium *de. i. fo. 1.* & Matth. Coler. *de proces. execut. par. 1. c. 10. n. 385.* Valent. Franc. *in tr. de fidejussor. c. 5. n. 36.*

27.

Quartum fidejussorum privilegium, est ex novâ Justiniani constitutione, quâ creditor fidejussorem convenire prohibetur nisi prius excusso principali, qui si vel absens fuerit, vel non solvendo, convenitur fidejussor; Unde fit, ut alio nomine beneficium excussionis appelletur.

Auth. presente. C. de fidejussor. Novel. 4. c. 1. Auth. hoc si debitor. C. de pignorib. & hypothec. Hocque beneficium æquitatis habet plurimum, ne fidejussor, qui gratis intercessit, istud suæ benevolentix damnum ferat, ut prius hæc actionis molestias, perferentescere cogatur, quàm reus: quod quidem longè meliøre conditione esse debuit. Valent. Franc. *in tr. de fidejussorib. c. 5. n. 141.*

28.

Causæ etiam privilegium est, quod in *l. tem-*
pus. ff. de

pus. ff. de re judicata, judicatio conceditur. (a) Item persecutio ejus, quod ad rem conservandam impensum est, (b) Item Senatusconsulti Vellejani exceptio, quam etiam mulieris heredes & fidejussores allegare possunt, siquidem Senatus totam obligationem improbat, quoties mulier pro alio intervenit. (c)

a) Illud enim etiam heredibus ejus cæterisque, qui in locum ejus succedunt, tribuitur, vid. l. ult. C. si pendens appellat. b) l. qui in navem. l. quod quis navis. ff. de privilegiis creditor. l. creditor qui. ff. si certum petatur. l. interdum, cum seq. ff. qui potiores in pignori hab. Novel. de aequalitate dot. §. hu consequens, qui textus omnes iis duntaxat creditoribus, qui in rem instaurandam vel conservandam crediderint, privilegium indulgent. Illi enim qui in conficiendam sive extruendam rem, pecuniam crediderunt, eo duntaxat privilegio, quod inter personales creditores vertitur, honorantur. Vanderanus in tr. de privileg. credit. c. 8. per l. qui in navem. c) l. mulierem. 14. l. heredes 20. C. de Sect. Vellej. & tot. tit. ff. ibid. Hocque privilegium deceptis mulieribus, non decipientibus auxilio est. Infirmas enim fœminarum non calliditas auxilium demit. Etsi verò probabiliter defendi potest, Mulierem huic beneficio etiam extrajudicialiter rectè renunciare per rationes, l. pen. C. de pactu. & l. ult. §. si mulier. 4. l. 8. §. 10. & pen. ff. ad s. Vellejan. Praxis tamen ab hac assertionem recedit, & requiritur, ut renunciatio fiat in judicio, & mulier in specie de hoc beneficio certior reddatur Gail. lib. 2. obs. 77. Villalob. in tr. com. opin. lit. M. n. 97. Hyppol. de Marfiliis in rubr. de fidejussorib. n. 37.

29.

Iisdem annumeranda privilegia piarum causarum, quæ versantur circa relicta Ecclesiis, Orphanotrophis, Asciteriis, Xenodochiis; item circa legata in refectionem pontium & viarum, pro custodia civitatis, & ut Tiraquellus loqui-

tur, pro fortificatione patriæ, sive refectio-
muratorum &c. de quibus latè videndus Tira-
quellus in *tr. de privilegiis piarum causarum*.

30.

Et si verò aliqui etiam actionem de dote pri-
vilegiatam esse contendunt, contrarium tamen
verius est. (a) Privilegium enim habet mulier,
quæ dotem repetit, & vir à quo repetitur, privi-
legio utitur: mulier ut præferatur omnibus
creditoribus, (b) vir ut in id, quod facere potest,
condemnetur. (c) Utrumque personale est: &
ideò ad heredem extraneum non transit; heres
mariti damnatur in solidum: heres uxoris non
præferatur creditoribus.

a) *l. maritum* & seq. ff. *solut. matr. l. un. C. de privile-
gio dotis*. Cujacius ad *l. 69. de Regul. Juris*. & ad *l. assiduis*.
C. qui potiores in pignore. b) *l. assiduis*. *C. qui potior. in
pign.* quia publicè interest dotes mulieribus conservari,
ut nubere possint, & operam dare justis liberis procre-
andis. Et maximè necessarium in Republica, ut nume-
rus civium augeatur. Nam etsi nuptiæ consistant sine
dote, *l. fin. C. de donat. ante nupt.* tamen sunt paucissimi,
qui velint ducere indotatas: & ob id publicè interest, ut
dotes iis conserventur, quæ sunt earum propria patri-
monia, & plerunque sola, hinc Justinianus ait in *d. l. assi-
duis*, plerunque substantiam mulieris penè totam in
dote constitutam esse, vid. Gail. *lib. 2. observ. 25.* ubi ad-
firmat suo tempore Assessores Camerae Imperialis sem-
per pronunciasse, mulierem ratione tacitæ hypothecæ
non præferri creditoribus, qui expressam hypothecam
anteriorem habent. Colerus *de process. execut. par. 1. c. 2.*
num. 189. Wefenbec. *consil. 25.* & 59. Henning. Gøden
consil. 188. Schurfius *cent. 1. consil. 22.* *Consilii. Electoralis*
28. par. 1. Illud tamen circa hanc quæstionem obser-
vandam, privilegium quod datur mulieri per *d. l. assiduis*,
non habere locum in dote confessata: & adeò ad exclu-
dendum

dendum privilegium exceptionem non numeratæ dotis perpetuò opponi posse. *Dinus singulari 153. c) d. l. maritus. ff. solut. matr. & ibi Zasius, quod non procedit in aliis creditoribus, qui iudicati etiam in carcerem, conijci possunt, l. 24. ff. de re judicata.*

31.

Idem de actione tutelæ dicendum est, qua si pupillus agit, ipse quidem aliis præfertur, sed non hæres. Quapropter nec procurator, in rem suam datus, à contutoribus, & condemnatus, privilegium pupilli, quod hujus heredi non datur, habiturus est.

L. 19. §. 1. ff. de reb. autor. judic. l. ex pluribus. ff. de admistrat. tur. Cujacius in lib. 60. Pauli ad edictum pag. 103.

32.

Similiter si legatus tempore legationis adierit hereditatem, in eum actio non competit: idemque est si ei restituta fuerit hereditas. Quòd si ipse restituerit alteri, dabitur in fideicommissarium actio, nec Trebelliani, ait Jureconsultus, exceptio, ex persona legati obstat, quia personale beneficium est: q. d. non ideo minus in hunc dabitur actio, quod in heredem legatum dari non potuisset, ex Trebelliano autem & exceptiones & actiones quas heres habuerit, in fidei commissarium transeunt. Nam hæc exceptio domum revocandi competeat heredi, non ut heredi, sed ut legato, eratque beneficium personæ, ideo transferri ad fideicommissarium non potuit.

L. de eo. ff. de judiciu. l. Sed etsi restituatur. §. contra. ff. ibid. Petr. Faber ad l. 68. de Reg. Jur.

33.

Illustrium quoq; personarum privilegia corpori juris inserta sunt, qualia sunt: ut de eorum criminibus nemo cognoscat inconsulto principe, ut siue civiliter siue criminaliter conveniantur, non satisfatio, sed repromissio juratoria iudicio sistendi causa, ab eis exigatur, cui tamen si non paruerint, hanc perjurii pœnam ferunt, ut in civili causa mittatur alter in possessionem, in criminali spolientur illustri dignitate, & inconsulto principe damnentur. Item ut non nisi ex scripto conveniantur: Nudâ igitur executoris voce impunè non parebunt. Tandem ut reipsâ administrantibus vel etiam honorariis liceat ad sacrum comitatum venire, sine sacrâ revocaturâ.

L. si gravioris. 16. l. quoties 17. C. de dignitatib. lib. 12. & ibi Cujacius.

34.

Varia etiam privilegia habent aliæ dignitates, valetudinarii, senes, ex quibus unicum addere lubet: Si eorum testimonium in iudicio desideretur, oportet eis iuramentum domum mitti, ibique notario excipiente, testimonium rogare: quia ad iudicium venire non sunt cogendi, propter eminentiam & publicam honestatem, quæ conditionibus eorum inest, cuius in locum in valetudinariis succedit necessitas.

L. ad personas 15. ff. de iurejurando. Novell. 123. cap. 7. Novell. 124. c. 1. vers. si mulier. Novel. 1. c. 1. §. 1.

35.

Nec literatorum Imperatores immemores fuerunt,

fuerunt, illis dum multa privilegia, veluti virtutis præmia concesserunt, qualia sunt quæ in constitutione Friderici fulgent. Quamvis multi ista studioforum privilegia gratiæ captandæ, & majoris autoritatis causâ ita attenuant, ut longè iniquior studioforum ferè sit conditio, quàm vilissimorum hominum. Quorum tamen, ut Fridericus Imperator loquitur, nemo non miseretur, qui amore scientiæ exules facti, de divitibus pauperes, semetipsos exinaniant, vitam suam multis periculis exponunt, & à vilissimis sæpè hominibus (quod graviter ferendum est) corporales injurias sine causâ perferunt. (a) Similiter & militum rationem habuerunt, qui bellicis sudoribus patriam à barbaris defenderunt. Nam cùm arma magis quàm leges scient, multa illis condonarunt. (b)

a) *Auth. Habita. C. ne filius pro patre.* De his vide Oldendorp. in tract. de jure singulari c. 10. Rebuffi libros tres de privileg. scholasticor. Eorundem privilegia ad 100. usque Horatius Lucius enumerat in suo tract. de privileg. scholast. & novissimè Julius Pacius ad d. auth. habita. Valent. Forster. præceptor meus in histor. Juris Roman. lib. 3. cap. 4. b) *l. quanquam 3. de testament. militis. l. 40. ff. de administr. tutor.* Hinc Tacitus agricola inquit: Credunt plerique militaribus ingeniis subtilitatem deesse, quia castrensis jurisdictio secunda & obtusior, ac plura manu agens calliditatem fori non exercet.

36.

Inde in juris nostri libris, separatim de testamento militis, tituli dantur, quoniam in eo non servantur regulæ juris civilis, quæ in testamento pagani necessariæ sunt. Nam nuda vo-

C

luntas militis testamentum est; Voluntas pagani nisi solemnitas, testamentum non est. Itaque solemnitas juris, quæ in pagano testamento observantur, in militum testamentis nõ desiderantur.

tot. tit. Inst. de testament. milit. l. i. in pr. ff. eod. l. 15. §. 1. l. 35. ff. eod. l. i. in fin. l. 5. l. 14. & 15. C. de testam. milit. vid. Boccerum lib. 1. de jure belli c. 20. & seqq. Mynfinger. respons. 46. n. 9. & seq. Decad. 5.

37.

Præter hoc maximum aliud est de castrensi peculio, ut non acquiratur his, in quorum potestate milites sunt; ut non conferant fratribus, bonorum paternorum inter eos possessione data; ut actionem & persecutionem ejus habeant invito patre; ut de eo testamentum facere possint, cum tamen de aliis rebus, quæ patri non adquiruntur, nec agere possint sine consensu patris, nec facere testamentum.

tot. tit. ff. de castrensi peculio, & tit. 31. & 37. lib. 12. Cod. & Dd ibid. l. filiusfamiliæ. 34. ff. de hered. petit. l. bona autem. 3. §. dari. s. ff. de bonor. possessio. Julius Clarus in §. testament. quæstio. 18.

38.

Commodè verò hîc quæritur, an milites nostri temporis gaudeant privilegiis, militibus Romanis concessis? Et licet ordo & solemnitas assumendi milites hodie in defuetudinẽ abierit, militaria tamen privilegia adhuc facta tectaque consistunt, modo milites in castris degant.

Jason in *l. licet. 19. C. de pactu. nu. 9.* Cacheran. *decisio. 100. num. 46.* Gail. *lib. 2. obs. 118.* qui hoc etiam addit, non competere hæc privilegia omnibus ad bellum pergentibus, sed iis duntaxat, qui de publico sunt conducti. Vid. Cujac. *lib. 16. obs. c. 39.* Simon de Præcis *de interpretat. ultimar.*

*rimar. volunt. lib. 2. dub. 1. solut. 4. n. 88. Dauth. in tr. de
testament. cap. de mutandi testamenti potestate. 85.*

39.

Cessante autem expeditione, cessat quoque privilegii effectus. Quemadmodum in simili, scholaris desidiosus, aut vagabundus, non gaudet scholarium privilegiis, licet in album vel matriculam universitatis receptus sit.

l. 1. C. de tyron. lib. 12. c. generaliter. 16. q. 1. Unde si testator alicui legatū dederit, si studuerit, intelligitur ea conditio, si studia sua absolverit, & ad competentem doctrinam pervenerit, *Jafon consil. 149. vol. 4. Dec. consil. 177. Alciatus ad l. 1. ff. solut. matr. n. 57.* Sic privilegia concessa viduis non competunt meretricibus & luxuriosè viventibus, *Vivius lib. 1. com. opin. verb. Statutum in favorem.*

40.

Sed quid in causis criminalibus statuendum? in iis ne nobiles, doctores, scholares, & alii privilegiati, suis privilegiis gaudent? adeò ut pro maleficiis non capi, multò minùs torqueri possint? Ac quamvis *Bossius in pract. criminal.* aliq; in favorem nobilitatis & literarum affirmativè respondeant *per l. severam. C. de dignitatib. lib. 12. & l. nullus. C. ad L. Jul. majestat.* nemini tamen autor fuerim, ut juribus istis nimium confidat, contrarium siquidem hinc inde moribus receptum esse videmus, & juxta illud *Juvenalis*:

Omne animi vitium tantò conspectius in se

Crimen habet, quantò major qui peccat habetur.

Atq; ita observatum esse aliquoties, testatur *Wesemb. in par. ff. de questionib. n. 10.* sicut idem de Francia usu testatur *Tiraquel. in tr. de penis caus. 31. & de Neapolit. offic. in c. Si voluerit. n. 14.* De capitam. qui *Cur. Vend.* quòd reatus omnè dignitatem excludat *l. 1. ubi senat. vel clar. Matth. Coler. de processib. execut. par. 2. c. 3. n. 166. & seqq.*

C 2

Pro qualitate tamen personarum pœnæ vel minuuntur, vel exacerbantur. Unde facit insignis & excellens alicujus doctrina, ut ad preces populi id petentis, principi pro pœnæ, criminisq; abolitione supplicandum sit, interimq; judicis sententia suspendatur. Quin & olim creditum, ex Julii Pauli lege, propter summâ peritiam artis, fontibus quamvis jam damnatis, pœnam relaxari, *l. ad bestias. ff. de pœnu.* Ob idq; teste Corasio, Bononiæ constans fama fuit Azonem magnum juris nostri interpretem, capitalis criminis damnatum, ad bestias, sæpius exclamasse, ex capitis Julii Pauli principio, significans, propter excellentem juris peritiam, se veniâ dignum, cæterùm judices, credentes se belluarum nomine ab Azone infimulari, non destitit: unt irati, donec ultimo supplicio afficeretur.

41.

Hactenus de privilegiis perpetuam causam habentibus: nunc de iis, quæ corpori juris inclusa non sunt. Hæc specialia vocantur privilegia, propria singulorum, quæ plerunque certæ personæ conceduntur, & cum personâ extinguuntur. (a) Quale est, quando princeps alicui ob benemerita vel egregias dotes ingenii & doctrinæ tribuit immunitatem à gabellis, datiis, ut doctores loquuntur, aut similibus oneribus publicis, à quibus aliàs non esset exemptus. (b)

a) *L. privilegia. l. in omnibus. ff. de Reg. Juris. §. sed & quod principi, versiculo.* planè ex his quædam sunt personales, *Inst. de jure nat. gent. & civil. l. legu ut generales in pr. junctio §. final. C. de legib. Franciscus Lucanus in tr. de fisco n. 3.* b) *Angelus in l. 1. Si quis tutor. ff. quando appellat. Sit. Colerus de processib. execut par. 1. c. 4. n. 13.*

42.

Valdè autem ab interpretibus juris controversitur, quando immunitas alicui concessa à collectis, an comprehendantur etiam collectæ, quæ

quæ postea ob necessitatem publicam supervenientem imponuntur? Mihi dominorum Cameralium sententia æquissima videtur, qua statuunt, tale privilegium cessare, quando propter evidentem necessitatem publicam, collectæ imponuntur: Cùm publica utilitas cuilibet privilegio sit præferenda, & privilegium generaliter indultum, non includat casum publicæ necessitati contrarium. Hancq; sententiam, non modo Cameralis judicii usus, sed & consuetudo communis totius Germaniæ passim recepta approbat, quâ nulli status, sive ordines Imperii, à collectis ob publicam necessitatem impositis excusantur.

Jason. in l. si ex toto. ff. de legat. 1. Mynsing. cent. 4. obs. 70. vid. Gail. lib. 2. obs. pract. 52. & 53. per tot. ubi eruditè & eleganter de muneribus & jure collectandi, & collectis imperii diserit.

43.

Ejusdem farinae est privilegium privati alicujus creditoris, quo mediante, Imperator mandat judici debitoris immediato, ut ipse super debito liquido faciat executionem paratam contra debitorem, sine alio processu judiciali. Cùm princeps possit in certis casibus, maximè ex causa, tollere solemnitates judiciorum, ab ipso introductas, & ita defensiones juris positivi, reo competentes, ad eò quòd redeundo ad ejus primævum vel gentium, creditori manu regiâ administraretur justitia, ab executione processum inchoando.

Felinus in ca. qua in Ecclesiarum. nu. 55. ext. de constit. per l. 2. ff. de Orig. Jur. Hancque sententiam communem esse ait. vid. Daniel. Moller. lib. 1. semestr. c. 25.

44.

Eandem naturam habet beneficiū induciarum quinquennialium, quòd pro temporum diversitate, annales, item literas dilatorias, ac moratorias dilationes **Anstandbrief** oder **Quinquennial/nominat**. Hoc indulgetur debitoribus, naufragiis, incendio, bello, vel alio fortunæ casu inevitabili in angustias coniectis, ad eum finem; ne infra tempus in privilegio præfixum, à suis creditoribus molestantur; ut videlicet medio tempore liceat eis respirare, & cogitare de modo solvendi, exigendi vicissim ipsorum debita, in quibus alios obstrictos habent, atq; ita ad pinguiorem fortunam pervenire.

De origine hujus privilegii vid. Cujac. *lib. 2. obs. 10.* qui existimat consuetudinem concedendi has inducias originem traxisse, ex *l. universa. Cod. de precib. Imperat. off. rend. & l. fin. Cod. de cession. honor.* allegans autoritatem Cassiodori 2. Var. qui affirmat, Theodoricum Italiæ & Gothiæ Regem idem observasse. vid. *Constit. Imperii Policeordnung / Anno 1548. zu Nugsburg / tit. Von den verordneten Kauffleuten / & ordinat Francof. Anno 77. tit. 23.* Gail. *lib. 2. obs. 46. n. 14.* Denaisius in jure Cameral. Verb. induciæ, ubi ex dicto Recessu Imper. talem conclusionem ponit, Induciæ quinquennes à Cæsare nulli, nisi qui testimonio Magistratus sui, vel aliis documentis probabuntur, non vitio, sed fortunâ & calamitate ad inopiam pervenisse, conceduntur; concessæ nullæ & irritæ sunt.

45.

Cùm enim talis moratoria dilatio non aufert creditori jus suum, sed differat tantum, & in mora modici temporis, non vertatur magnum præjudicium, ideo creditoribus pendente illa dilatio

dilatione tale privilegium aliquid attentare non permittitur. Sed debitor tali privilegio gaudere seu uti non potest, nisi prius præstet creditori idoneam cautionem, quod illo tempore elapso velit creditori satisfacere, quam cautionem, si non dat, potest pro debito condemnato incarcerari, quousque ipse satisfaciatur, quod onus satisfactionis per privilegium, seu rescriptum remitti non potest.

Anton. Tellaureus *decision. 186.* Wurmserus *in pract. obst. tit. 20. ob. 9. l. si debitori meo ff. de judiciis. l. univ. c. de precibus Imperat. off. rend. c. univ. 25. quæst. 2.*

46.

Videmus etiam hoc beneficium interdum ab ipsis partibus debitori indulgeri, quo casu minor pars majori cogitur consentire. Si tamen aliquis creditorum aliam habeat securitatem pinguiorem, cui præ aliis innitatur, puta quia debitor cum juramento obligatus est, hoc casu ad consentiendum in dilationem à majore parte creditorum datum, non compellitur.

l. fin. Cod. qui bonis cedere possunt. l. majorem. & l. Si unus. §. Marcellus. ff. de pactis. Alexander consil. 105. nu. 6. vol. 2. Colerus de processibus execut. par. 1. c. 4. num. 15. Daniel. Moller. lib. 4. semestr. c. 6. n. 3. & seqq. Franciscus Vivius lib. 1. decision. 38.

47.

Imò ut maximè Imperator concederet debitori inducias ad solvendum, non tamen Actori jurato denegare velle intelligitur. (a) Hincque istud privilegium personale tantum est, & ad fidejussorem debitoris non extenditur,

modò beneficio *auth. presente. C. de fidejussoribus*, legitima renunciatio facta sit. (b) Porrò qui culpâ non casu foro cesserint, furibus haud ab- similia, & citra creditorum voluntatem à nemi- ne recipiendi, sed juri sistendi puniendique sunt, ac ne quidem domum reverfi ad ullos honores admittendi. Magistratus quoque quorum in- ditiones decoctores confugerint, quicquid illi pecuniæ, auri librorum, instrumentorum, bo- norumque commiserint, secumque detulerint, id omne ablatum depositumque in rem credi- torum adservare debent. (c)

- a) Tessaure *decision. 186. nu. 1. c. 8.* b) Rebuffus *ad consuet. Regni Gallia tomo 1. in tr. de literis delat. annal. art. 1. gl. l. 1. num. 24.* Staphilus *de literis gratiæ per l. et si fidejussor. cum l. sciendum. ff. de re judicat.* Bartolus *in l. heres à debitore. § quòd si stipulatio. n. 2. ff. de fidejussoribus.* c) *Reichsabscheid. Anno 48. Deputation. Abscheid. Anno 77.*

48.

His quoque non ab similia privilegia prote- ctionis vel salvæguardiæ Schus : vnd Schirm, briefe/ quæ ab Imperatore etiam privatis perso- nis dari consueverunt, *Dasß sie / ihre kinder vnd Güter in der Keyserl. Maj. vnd des heiligen Reichs schus vnd schirm seyn sollen.* (a) Hujus- modi que privilegia jurisdictioni ordinariæ nihil derogant, & subjectioni mediatae nullum præ- judicium adferunt. (b)

- a) Gail. *lib. 2. obs. 54.* Schrader. *in tr. feudal. par. 10. sect. 1. num. 96.* ubi ait: Est & aliud remedium possessio- rium, quod vulgò Salvaguardia dicitur, ad hoc tendens, ut non modò rerum possessioni provideatur, sed etiam impetrantis persona defendatur, atque petens illam salva- guardiam

guardiam quoad personam & bona sub protectione principis reponatur, utque adversario vel adversariis, etiam absentibus, sub gravi poenâ injungatur, ne quis impetranter in persona vel in rebus lædat. Et tale privilegium non tantum à summo principe, sed etiam alio regalia qui habet concedi potest. Berengar. *in repet. l. nihil naturaliter. §. nihil. c. 1. num. 41. ff. de acquir. poss. ff. Menoch. cent. 4. lib. 2. cas. 337. de arbitr. jud. quest. b)* Gail. *diã. obs. num. 7.* Mynfinger. *cent. 1. obs. 82.* ubi testatur, suo tempore cuidam, qui habebat salvum conductum, capto propter delictum vel maleficium, & supplicanti in Camera pro mandato de relaxando, & citatione ad videndum, petitos processus ab assessioribus denegatos esse.

49.

Item securitas vel salvus conductus, qui conceditur citato ad certum locum, pro averfione periculi carceris, aut alterius offensionis in corpus, quæ probabiliter à personâ judicis vel adversarii timetur. (a) Quo privilegio, assecuratus ita uti debet, ne aliquid violenter, vel contra pacem publicam committat, offendendo videlicet adversam partem, aut alios eorum locorum homines, verbis vel armis. Unde instrumentis securitatum communiter hæc verba inferi solent. *Wir geben dir geleite zu Recht vnd vor vn, rechter gewalt / doch also daß du dich hinwider auch geleitlich verhaltest.* (b)

a) Bartol. Cyn. & Dd. *in l. denunciamus. C. de iis qui ad Ecclesias confug.* Menoch. *de arbitr. judic. questionib. lib. 1. quest. 81.* b) gloss. *in c. noli existimare, in vers. si ipse non servat fidem 23. quest. 1.* Angelus *in tract. maleficio. verb. fama publica num. 60.* hic enim locum habet; Frangenti fidem, fides frangatur eidem, *l. si quis major. Cod. de transact. Coler. de processib. execut. par. 4. cap. 1. num. 213.*

C 5

Porro rectè conceduntur privilegia à principe ritè juxta auream bullam Caroli IV. ab Electoribus collegialiter electo & coronato. Sed quid si Imperator nondum coronatus privilegia aliquibus concedat, illa ne effectum habent? Sunt qui affirmant, siquidem Imperator ea sola electione, etiam ante coronationem verus est Imperator & jus administrandi consequitur, pariaque sunt, aliquid esse factum vel in proximo faciendum. (a) Sunt qui negant; cum nuda electio Imperatorem non faciat, sed insuper consecratio, coronatio & juramenti depositio necessariò accedat, diesque coronationis ortus imperii dicatur. (b) Priorem opinionem aliqui procedere putant in privilegiis circa causas jurisdictionis voluntariæ, alteram in contentiosâ jurisdictione. (c) Duo si simul electi fuerint, ejus privilegia non invalida erunt, à majore parte collegii Electoralis, qui electus est. (d) Imò & principes superiorem recognoscentes aliique inferiores magistratus privilegia concedere possunt; c. sicuti etiam videmus magistratus municipales alicui collegio, vel corpori, pistorum puta aut mercatorum statuta civitatis interdum remittere posse.

a) *C. legimus distincta* 93. Canonistæ in *c. venerabilem de Electione*. Zabarella *consil.* 153. Guid. Pap. *decision.* 239. Soarez in *thesau. com. opin. lib. p. num.* 256. Kirchovius *cent. 7. concl.* 31. Henningus Gôden *consil.* 1. *de electione Regis Rom.* b) *l. final. C. de decurionibus lib. 10. l. 42. & 43. de testam. militis. l. 7. & final. Cod. de feriis.* c) *Arg. l. 2. ff. de officio proconsul.* Speculator *de rescri. t.*

rescript. presentat. §. ult. num. 19. vid. Hieron. Cagnol. *ad proœmium digestorum num. 36. & seqq.* d) Joan. And. *in addit. ad Speculat. d. §. ult. verb. Electione*, ubi in hoc casu privilegia petituris suadet, ut ab utroque ea securitatis causa impetrent, altero enim remoto, alterius concessione privilegiatus tutus esse potest.

51.

Illud tamen observandum, inferiorem magistratum legem superioris, extra locum suæ jurisdictionis remittere, & inferiorem ea, quæ major sibi concedenda reservavit, concedere haud posse.

Arg. l. extra territor. 20. ff. de jurisdiction. l. cum unus §. n. de bon. autor. ad jud. possess. l. intra centesimum ff. de officio prefet. urb. l. nemo plus juris. ff. de Reg. Juris. & ibi Dd. Corafius *lib. 4. miscel. cap. 4.*

52.

Hinc licet nundinæ vulgares seu hebdomariæ *Wochenmärkte* / sine principis licentiâ constitui possunt, nundinæ tamen solennes *Jahr, märkte oder Messen* / quæ annuè solent celebrari, & quas Græci *ἀγορὰς*, id est, Vocationes vocant, sine privilegio haberi nunquam possunt: sed harum jus ab Imperatore, vel ab eo qui jura imperii habet, impetrandum. (a) Quod principi ex causa revocare, & in aliam civitatem transferre licet. (b)

a) *l. 1. ff. de nundinis. l. un. C. de nundinis*, & ibi Schar- dus, Cujac. & Dd. olim à senatu poterat impetrari. Plin. *l. 5. Epist. 4.* quo loco de forma veteri impetrandarum nundinarum tractat. Et hæ publicam habent securitatem, ut qui earum causâ conveniunt, non appellantur

privati debiti causâ, l. 3. in fin. ff. de feriis. Molinæus de usuris. quæstio. 3. num. 97. Matth. Coler. de process. execut. par. 2. cap. 3. num. 156. Vid. Const. Electoral. par. 1. const. 30. Moller. lib. 1. semestr. cap. 12. Nec consuevit Imperator alicui dare privilegium nundinarum, nisi prius adjacentibus & vicinis civitatibus, & pagis, quorum interesse possit, auditis. Gail. lib. 2. observ. 69. num. 25. b) Ita prolixè de facto consultus respondit Natta. consil. 511. & 512. In causâ mercatus, cujus opinionem in iudicando senatum Pedemont. secutum esse refert Tessaur. decisio. 264.

Sic privilegium novum instituendi vectigal, præter imperatorem nemo concedit. (a) In hujus impetratione facienda est mentio, locum pro quo novum vectigal impetratur, non esse gravatum aliis vectigalibus vel pedagiis, ut vocant. Nam si vectigalia ab antiquo ibi exigenda solita in novo privilegio nominatim non exprimerentur: tunc privilegium de novo obtentum, esset invalidum, & præsumeretur per obreptionem impetratum. (b)

a) l. vectigalia 10. & ibi Bartol. ff. de publican. tot. tit. c. nova vectigalia institui non posse. Damhouder. in praxi crimin. cap. 99. ubi congerit aliquot synonymas, quibus vectigalia cognominantur: ut impositiones, exactiones, telonia, portoria, pedagia, guidagia, passagia, datia, gabellæ, assisæ, quæ tamen sex proximiora planè sunt barbara, quamvis pedagium, guidagium in Jure Can. c. super quibusdam 26. de verbor. sign. & element. præsentis de cens. & exactis. & pedagium in jure feudali eodem significatu legatur §. pen. tit. Quis dicatur dux, Marchio &c. ubi quemadmodum & in aliis quibusdam mitificè pro Etymologia torquentur, legentibus aliis paragium, aliis pedagium Dn. præceptor. Borcholt. in tr. feu-

rr. feudali c. 4. num. 13. Sed pedagium quasi bedagium descendit à germanico Bedagen/ quod significat constituere, deputare &c. omnibus enim seculis solus superior vectigalium jus sibi tanquam regale habuit, vel cui ille contulisset, & ubi & quantum constitulisset & solvendum telonia ordinasset, *Da oder an welschem ort/ wie vil vnd weme er den zoll bedaget.* Unde adhuc plurimis Germaniæ in locis constituta rusticorum ordinaria vel imposita tributa Bede vocantur. Gabellæ à Germanico Gabe/ Daciae Italicae Daces à Do, guidagia, passagia à Gallicis guider, id est, ducere & passage, id est, via & semita: assisia, à gallico assisse, quod significat concessum, quia telonia in suis teloniis plerunque sedent, indeque apud nostrates valde usitatum Zise/ Assisse, oder Accise, Vorzinsen/ Zollen/ Verzollen/ Zoll. Assisia tamen proprie dicuntur ea tributa, quæ in civitatibus pro certis rebus frumento aut aliis mercibus inferuntur. Petr. Frider. Mindanus *de processib. Cam. Imp. lib. 2. cap. 41. num. 3.* b) Mynsinger. *centur. 5. observ. 29. 30. 31. 32.* sed quid, licitumne est, vectigal de loco in locum, majoris fortè commoditatis gratia sine permisso principis transferre? Et quamvis principis beneficia largè interpretanda, *l. fin. ff. de constitut. princip.* Negativa tamen legibus & rationibus consentanea est *c. un. quæ sunt regalia. l. vectigalia. ff. de publicanis.* Vid. Frideric. Mindan. *de process. Cam. d. lib. 2. c. 42. n. 4. §. 5.*

54.

Non enim est de mente principis, in alterius injuriam privilegia tribuere, quod tamen si factum fuerit, potius admittitur, ut privilegium sit supervacaneum, nihilque operetur, ultra juris communis dispositionem, quam ut alteri in jure sibi acquisito præjudicetur.

l. nec avus, ubi dicit Imperator, Nec in cujusquam injuriam beneficia tribuere moris est. *c. de emancipat. libero.* & ibi Bartol. *l. cum filius familiæ in fin. verb.* Verùm

tamen jus alienum minuere non potest. *ff. de testam. militar. l. 2. §. meritò. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publico e. quamvis de rescript. in 6. Schurf. cent. 2. consilio 63. num. 10. & 11. Bartol. in l. Impuberi. num. 2. ff. de administrat. tutor. Idèd si quid dubii habent verba privilegii, semper interpretanda sunt, ne damnus præjudiciumve tertio inde inferatur, & accedat e. eos 2. §. 1. de temp. ord. lib. 6. & ibi Gemmianus D. Valent. Forsterus præceptor meus de successiõibus ab intestato lib. 6. c. 36. num. 14. Peregrinus de jure fisci lib. 1. subrub. Habentes jura fisci an possint aliquid agere in præjudicium fisci. num. 68.*

55.

Ex hac ratione privilegium Imperatoris, Papæ vel alterius, ne Vasallus propter feloniam vel delictum feudo privetur, in præjudicium alterius domini feudi non consentientis, vim & efficaciam habet nullam, sicut in simili privilegium Papæ, ne Emphyteuta, propter canonem non solum Emphyteusi privetur, in præjudicium Domini Emphyteusis non valet, (a) quamvis aliàs ejusmodi pacta inter Dominum & Vasallum valeant. (b)

- a) Bald. in l. si à te. 7. num. 1. arg. illius textus. C. de pactis inser. empt. & vendit. Fermianus in tr. de Gabellis. par. 7. col. 7. quest. 10. Curt. Jun. in tr. feudali 1. par. 1. prin. quest. 17. Cotta memorial. incip. Emphyteuta solvendo.
b) In iis casibus quos limitativè recenset Schrader. in tr. feudali par. 9. par. 2. sectio. 10. n. 28. & seqq.

56.

Quod verò dicitur privilegia regulariter sic intelligenda, ne alteri incommodum adferant, primò verum est, nisi ex certâ scientiâ princeps aliquid rescriberet contra alterius utilitatem. (a)

quorum

quorum verborum, si privilegio inserta reperiuntur, maximus est effectus, sicut & illorum motu proprio. (b) Ob ea enim in principe disponente contra jus positivum, iusta causa præsumitur. (c)

a) *l. adoptio non ff. de adoptionib.* & tunc deprehenditur cum intervenit causæ cognitio, vel in ferie libelli totius rei tenor est expressus, vel geminata jussio emanaverit. Guid. Pap. *Singulari 8.* b) Abbas in *c. porrecta de confirmat. utili.* & in *c. inter delectos de fide instrument.* Si verò probetur privilegium principi obreptum, clausulæ hæc nullius sunt effectus. Alciatus *ad l. privilegia. C. de sacrosanct. Eccles. num. 1.* Vid. *c. si motu proprio de prebendis in 6.* Jacobin. *de feudis super verb. in feudum. num. 3.* Heningus Gøden. *consil. 2. num. 5. 6.* Anton. Gabriellus *lib. 6. de clausulis conclusionis primâ & secundâ.* c) Felinus in *c. causam quor. cl. 2. col. 3. vers. 4. nota de restibus.* Alexander *consil. 16. col. pen. vol. 1.* Dn. præceptor Borcholt. *ad c. unic. qua sunt regalia num. 4.* Felin. *consil. 31.* Capella Tholofana *decisione 349. num. 7.*

57.

Deinde illud admittitur, in rebus quæ jam sunt in nostra potestate, id est, in jure acquisito, non autem in jure quærendo, h. e. cujus aliqua utcumque propinqua spes est. Nam in hoc princeps etiam sine causa præjudicium inferre potest, cum jus quærendum nondum radices egerit.

Arg. l. ex libris fin. C. de acquirend. possess. Sichard. *ad l. 1. & 2. C. de secund. nuptiis. n. 17.*

58.

In privilegiorum igitur impetratione, nihil subticendum est, quod fortè si dictum fuisset,

principem in diversam sententiam trahere potuisset. (a) Imò etsi interdum aliqua certa qualitas, causa alicujus privilegii est, illud tamen non ante locum habet, nisi de illa qualitate liquidò constet. (b)

a) *L. prescriptione. Cod. si contr. jus vel utilitat. publ. Mynsing. cent. 5. obs. 31. num. 2.* b) *Schrader. in tr. feudali par. 1. quest. 6. num. 22. per l. Lucius 40. ff. de testam. milit.*

59.

Quemadmodum verò privilegia causæ trans-eunt cum suâ causâ: (a) ita privilegia personalia personam quoque comitantur absentem, nisi omninò illa in loco consideretur. (b) Et quidem in solidum, quia privilegium personæ concessum dicitur individuum, & pro parte durare, pro parte verò convelli non potest, ad exemplum sententiæ unicum caput continentis. Ac licet res sint separabiles à personâ, ipsum tamen privilegium personæ concessum, & rebus dicitur individuum, sicut dicimus in jure hypothecæ, quod est individuum, licet res hypothecatæ dividi possint. (c)

a) *L. tempus. ff. de re judicat. Cacheran. decisio. san. Pedemont. 31. num. 14.* ubi ait: Veram esse conclusionem, quòd privilegia attributa uxori ratione reverentiæ, vel dignitatis, ex personâ mariti, durent etiam soluto matrimonio, & solutâ affinitate *per l. alias. §. eleganter. ff. solut. matr. l. mulieres. C. de incolis. lib. 10.* b) *Bald. in l. addit. C. de appellat. Doctores in auth. habitæ. Cod. ne filius pro patre. c. ad honorem de autor. & in p. pallii clement. 2. de electione c. 2. de privileg. Parisius lib. 4. consil. 2.* c) *Azym. Cravet. consil. 239. num. 4. lib. 2. gl. in l. 1. Cod. si ad verjus rem judicat. l. quamdiu. C. de distract. pignor.*

Præterea

60.

Præterea ad eò sequuntur personam, ut si talis privilegiata persona, cum alia non privilegiata in aliqua dispositione concurrat, privilegium ipsius proderit etiam non privilegiatæ, ut actus sustineatur. Hinc si privatus habet jus commune cum Ecclesia, juyatur privilegio Ecclesiæ, ut contra eum non currat minor præscriptio, quàm contra Ecclesiam currere solet.

L. Si communem. ff. quem ad. servit. amittat. Jason. ad l. si mater. num. 10. C. de inofficioso testamento. Pet. Peck. ad c. privilegium de R. in 6. n. 5.

61.

Ex hoc fonte hæc promanat dubitatio: an si colonus Ecclesiæ aut Ecclesiasticæ personæ in causa contra ipsum mota fori obtineat privilegium? Ac quamvis affirmativam opinionem multa adjuvent argumenta, contrarium tamen in praxi observari testatur Anton. Tessaure. *de decisione Pedemont. 22. Vid. Ofasc. decis. 32. Speculat. de compet. indic. §. 1. n. 27. Feder. de sen. consil. 111. aliàs consil. 13.*

62.

Ita dubio non caret, an privilegium immunitatis à tributis & publicis pensitationibus alicui concessum, nulla facta mentione heredum, extendatur quoque ad ejus heredes? Per distinctionem respondendum; Si privilegium immunitatis ex gratia concessum est, personale habetur, & ad heredes non porrigitur. In dubio enim ejusmodi privilegia personalia cen-

D

sentur, & quia stristi juris sunt, ultra personam in privilegio expressam non extenduntur.

l. Semper. §. immunitati. ff. de jure immunitat. l. honoribus. §. Vocatonum ibid. l. forma. §. quanquam ff. de censibus. glossa in c. venissent, in verb. probatum. de Institut. Doctores communiter ibid. c. cum persona de privileg. in 6. Gail. lib. 2. obs. 2. num. 13. & 14. Bartol. in l. liberos. num. 1. ff. de senatorib. in l. fin. num. 2. c. de privileg. Scholar. lib. 12.

63.

Si verò privilegium descendit ex contractu, reale est, & ad heredes transit, etiamsi eorum nulla facta sit mentio: idque propter naturam contractus & præsumptam affectionem contractantis & acquirentis, qui naturæ ductu etiam successori suo prodesse cogitat.

l. Si pactum ff. de probationibus. l. Paulo Collimacho. §. Pomponius. ff. de legat. 3. l. Jurigentium. §. pactorum. ff. de pactu. l. necessarias. §. de vendendo. ff. de pignorat. actione. Jason. in l. si sic stipulatus. num. 12. & seqq. de V. O. Bartol. ibid. Gail. lib. 2. obs. 2. n. 15.

64.

Meminisse tamen oportet, privilegium immunitatis concessum generi & posteris, ad eos, qui ex fœminis nati sunt, non pertinere. Secus est, si privilegium concessum sit alicui pro se & descendentibus. Diversitatis ratio est, quòd posteritatis appellatio ad nomen familiæ refertur, descendentium verò ad omnes in infinitum, tam ex fœminis quàm masculis natos, quemadmodum etiam liberorum appellatione, utriusque sexus liberi continentur.

l. 1. §. 1. ff. de jure immunit. gl. in l. si ita scriptum sic filiabus.

filiiabus. ff. de legat. 2. Dynus in c. pri. privilegium de R. J. in 6. Cyn. in l. fin. num. 11. ff. de constit. princip. Alexander consil. 160. volum. 2. l. vacatio. ff. de munerib. & honorib. l. familia. §. 1. ff. de verb. signif. l. fin. C. de legi. hered. l. cognoscere. §. liberorum. ff. de verbor. signif. Gail. d. obs. 2. nu. 16. Bartol. in l. 1. §. personis. num. 1. ff. de jure immunitat. De privilegio paucis concessio, qui successu temporis in magnam exerescunt multitudinem, an illud tum diminui possit. Vid. Zafl. lib. 2. sing. respons. c. 15.

65:

Quæ omnia circa interpretationem privilegiorum probe observanda sunt, sicut & hoc, ut favorem & commodum adferant ei cui concessa sunt, non incommodum vel odium. Quia adjuvari nos non decipi beneficio oportet, quæque alicui ob gratiam concessa non in ejus dispendium retorquenda.

L. in commodato. §. sicut. ff. commodati. c. quod gratiam 61. de R. J. in 6. quæ regula etiam locum habet, etiam si major favor alterius concurrat. Etenim propter favorem aut majus bonum unius civitatis, non est detrahendum minori favori aut bono alterius civitatis Castrenf. Jason Zafius in l. cetera. §. sed si quis. ff. de legat. 1. Nam cum princeps sit pater suorum subditorum, ut ait Xenophon, non debet unam ex suis prolibus & civitatibus sic diligere, ut alteram lædat: id quod graviter olim Carolus V. Imperatorem respondisse accepimus iis, qui in aliarum civitatum perniciem, multa sibi privilegia indulgeri postulabant: Augustus Imperat. Gallum hominem donare Romanâ civitate noluit, quamvis Livia Uxor intercederet, ne aliquid Romanorum privilegiis detrabere videretur Hippolytus à Collib. in principe c. 3. mihi pag. 16.

66.

Unde si princeps præter communia privile-

D 2

gia, professoribus Academiae, concedat quoque privilegia civium loci in quo Academia est; intelligendum est, quod prioribus aliquid commodi additum sit, nec per posteriora sublata. Nec audiendi cives si objiciunt, gaudetis privilegiis civium, ergo nobiscum quoque onera civitatis vobis sustinenda sunt: Ad onera enim privilegium non extenditur. Aliud dicendum, si cui jus civitatis per civilitatem concederetur.

Sichardus *ad l. Si Rufinus num. s. C. de militari testamento*. Ac si superior concedit privilegium, quod studium Pisanum gaudeat privilegiis Paduani, privilegia concessa Paduae post istam æquiparationem non competunt studio Pisano, nisi esset dictio per omnia. Bald. *in l. omnia. Cod. de Episcop. & Cler.* Petr. de Raven. *Singular. 545.*

67.

Circa hæc Doctores communiter inferunt, quando circa eandem personam duo non currunt privilegia, alterum affirmativum vel permittens, alterum negativum vel prohibens, quod semper prohibitorium prævaleat: Item duobus privilegiis circa eandem personam concurrentibus, favorabilius observandum. (a) Item principis beneficia latissimè interpretanda: quoad verba, res, personas, tempus, locum, & omnia ea, quæ beneficii favorem respiciunt: Verum quod est, in præjudicium concedentis, non alterius detrimentum, ac quatenus privatim profunt, nec publicam utilitatem lædunt. (b)

b) *l. 3. ubi Jason. & Dd. de constit. princip.* Anton. de Butt.

Butt. in c. olim in fin. de V. S. Romanus consil. 180. Menoch. de presump. lib. 3. presump. 97. n. 17. Vid. Carol. Tap. in l. fin. ff. de constit. princip. parte prim. legis cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

68.

Duo privilegiati si concurrunt, privilegiatus contra privilegiatum privilegio non utitur; (a) Nec quicquam facit, etiam si unius privilegia denuò sint confirmata. Confirmans enim non nova concedit privilegia; sed vetera solummodò confirmat, quæ tertio nullum præjudicium creant. (b)

a) c. cum causam de prebendis. §. sed hoc presenti. in auth. de Sancti Episcop. l. Verum. §. fin. Et l. seq. ff. de minorib. l. 2. C. de privileg. dot. Vivius lib. 3. decisio. 4. 7. num. 7. Aliud dicendum, si quis privilegiatus privilegio communi, alius verò privilegio speciali; tum enim habens speciale privilegium præfertur. cap. non licet. de reb. Ecclesie alienand. & ibi Alciatus nu. 1. 2. Ludo. Rom. in auth. similiter. C. ad L. Falcid. Menoch. de arbitrar. Judicium quest. cent. 1. lib. 2. b) c. 1. de confirm. util. vel inutil. c. cum delicta. §. nuper autem ibid. c. quia intentionis de privilegiis.

69.

Idcoque privilegiorum confirmationes seu innovationes, absque citatione alicujus fieri possunt, per clausulam reservatoriam, jus tertii siquidem salvum permanet. Unde & hæc clausula inferi solet. Quatenus privilegiati sunt in possessione talium privilegiorum. Quod enim non est, confirmari nequit. Et ubi non est confirmabile, non procedit confirmatio.

l. nec avus. C. de emancipat. liberor. l. 2. §. si quid à principe Et. §. merito. ff. ne quid in loco publico. Natta consil.

D 3

509. n. 18. vol. 3. Hartm. Hartm. libr. 2. obs. in miscelan. obs. 3. per 101.

70.

Nam confirmatio semper præsupponit aliquid prius super quo intercedit, & potius ita denominanda est. Privilegium enim propriè dicitur, ut supra ostendimus, quando princeps contra jus aliquid indulget, vel irrogat; hic autem non de quærendo, sed quæsito peragitur.

Bald. in l. nominationis circa fin. ver. conclud. Cod. de appellatio. c. 1. in fin. de nova forma fidelitatis. Raudensis de analog. c. 15. n. 57.

71.

Impropriè itaque dicitur, quòd omnis gratia resolvatur in vim Privilegii. Et quamvis cum juri quæsito accedit principis assensus, Imperatoris privilegium sit designandum: Imperator enim omnia sua facit, quibus suam impartitur autoritatem: attamen interdum Imperatores in confirmatione privilegiorum conjunctim ponunt jus quæsitum & privilegium, innuentes quo animo, quave intentione actum per se subsistentem confirment vel declarent, ut nihil novi accedere videatur.

Canonistæ in c. antepen. de confirmat. util. vel inutil. Menoch. consil. 710. num. 8. Joseph. de rustic. tract. an c. quando liber. c. 8. n. 5. lib. 6.

72.

Hinc si de mente & voluntate Principis & certa ejus scientia constat, h. e. quando scit privilegium laborare aliquo vitio, illudque nihilominus confirmat pro justo & vero privilegio habere.

habetur: & sic invalidum facit validum, aliàs in dubio & in generali confirmatione præsumitur privilegium confirmasse, quo potest, de jure communi, non autem de plenitudine potestatis, quæ in dubio non præsumitur.

Innocentius in *c. dudum. num. 2. de decimis*. Bartolus in *l. si constat. de appellat. Natta consil. 40. num. 29. et num. 35. volum. 2. incip. Visis actus causa*. Gail. libr. 2. observ. 28. vid. supra conclusionem 56. Vital. in tra. clausular. fol. 163. col. 4. ubi etiam plenè examinat materiam confirmationis.

73.

Proinde si falso instrumento, vel contractui simulato confirmatio accessit, illa pro obreptitia censetur, ac sicuti sententia ex falso instrumento lata nullas habet vires, ita & privilegii ex falsa causa confirmatio invalida est.

Panormitanus in *c. inter dilectos. num. 8. de fide instrumentor. l. 1. 2. c. si ex falsis instrument. vel testib. judicat. sit*. Gail. lib. 2. obs. 1. n. 12. Bartholom. Socin. in elegantissimo consil. 266. In causa quæ vertitur n. 56. vol. 2.

74.

Cauti igitur sint confirmationes petentes, ut speciatim omnia enumerent, cum suis qualitatibus; nec generalem saltem confirmationem desiderent. Si enim civitas aliqua certa habens privilegia, horum confirmationem à principe impetraret, ac princeps ex his capita quædam duntaxat confirmaret, de aliis nihil dicens, reliqua reprobasse censetur.

Albericus de Rosat. ad *l. cum prator. ff. de judiciis*. Peck. ad Reg. Juru. can. in 6. in c. quæ à jure n. 8.

D 4

75.

Illud hîc quoque notandum, si originalia & antiqua privilegia sint amissa, ad probationem illorum sufficere si producantur confirmationes sequentium principum originalis privilegii mentionem facientium, si relatum in referente sit, quo non apparente confirmatio pedes figere nequit.

Gloss. in c. Si Romanorum 19. distinct. in verbo defunt. l. Theopompus. ff. de dote prelegata. l. hac scriptura. ff. de conditionib. & demonstrat. Panormitan. in c. inter dilect. num. 9. de fide Instrumentorum. Andre. Gail. lib. 2. observat. practicar. obs. 1. num. 15. Si corrosus est Sigillum & separatum, in totum privilegium non valet: secus si in parte Bartol. in l. 1. §. 1. de honor. poss. secund. tab.

76.

Cæterùm quo privilegia impetrata & confirmata prorsus illibata sint, sub certæ pecuniæ summa, pœna in transgressores cujuscunque status & conditionis statui solet, additâ comminatione illos gravem Principis & Imperii indignationem incurfuros.

Ruinus *consil.* 121. num. 8. tom. 4.

77.

Ac si quis ratione violati privilegii imperialis ad pœnam privilegio insertam agere velit, aulam Cæsaream, vel Cameram Imperialem adire debet. (a) Quibus in locis processus non decernuntur, nisi prius privilegium Cameræ & parti ritè insinuatam sit: Cameræ, ut ostendatur defundata jurisdictione; parti verò, ut illius scien-

scientiam habeat, hæcque insinuatō coram iudice vel notario fiat necesse est.

a) *c. cum venissent de iudiciu gloss. ibid. c. 1. de lege Conradi Bald. in pralud. feud. num. 18. argu. l. cum de novo. c. de legibus. Gail. libr. 1. obs. num. 7. 8. 9.* Sed notandum in causa violati privilegii Cæsarei dolum requiri. Nisi igitur violatio dolo committatur & dolus probetur, frustrâ ad privilegii pœnam agitur. Guilielm. Rodingus Manual. primo de jurisdictione Camerae Imperialis. *tit. 15 num. 1.* Ita quoque privilegiorum statibus de non appellando indultorum, originalia Camerae insinuantur, à lectoribus describuntur summæ & qualitates eorum tabella in curia suspensa proponuntur, adversus quæ processus penitus nulli decernendi: decreti verò sub repentium precibus continuò abolentur: *Reichsabscheid/ Anno 78.*

78.

Quòd si privilegium Camerae insinuatum non sit; ipsum originale unâ cum supplicatione exhibendum & narrandum illud ad partis notitiam pervenisse: aliàs processus denegantur. Exemplis enim sive transumptis non creditur, nisi originale Camerae exhibeatur.

Gail. d. lib. 1. obs. 1. n. 9. 10. 11.

79.

Hæcque procedunt, quando de substantia privilegii disputatur, vel quoties privilegium jus principis tangit: Sin autem jus alterius concernat, cognitio ad iudicem ordinarium spectat.

Bald. in pralud. feud. num. 18. & c. 1. de lege Conradi. & c. cum venissent de iudiciu. Gail. *dit. obs. 1. num. 13.* Fundandæ jurisdictionis Cameralis in hoc causarum genere ratio est, quia Imperator qui privilegium concessit, vel

D 5

Camera Imperialis, utpote, quæ Imperatoriam majestatem repræsentet, quoad justitiæ administrationem, meritò de ejus violatione cognoscit & judicat Gail. *d. obs. 1. n. 7.* Mynsing. *cent. 4. obs. 5.* Blarerus *ad L. Diffamari. c. 6. n. 40.* ubi Cameram Imperialem in decernendo planè Imperatoriam majestatem, dignitatem & auctoritatem habere ait.

80.

Tandem sciendum, privilegia scriptura confutare debere, quæ si desit, nullius sunt momenti excepto casu, *l. 2. C. de mandatis Princip. (a)* Et privilegia petentes, non modò videant, quo figillis & manu principis adjectione loci & temporis corroborentur; Sed & hoc cogitent, quòd rarissimè mox à principio committatur in scriptura falsum, sed postquam illa confecta, prout homines malè acuti, vel fraudes mente cogitant, vel res tractando, quibus capitibus clausulisve opus habeant, animadvertunt, eas res scripturam loqui procurant, quas loqui eas maximè desiderant. Itaque in hoc arduo negotio hunc observato morem, ut privilegia in mundum redacta à tabulariis confestim auferas, domique tuæ formam eorum authenticam asserves diligenter.

a) Cujac. *lib. 12. observ. 31.* Olim Imperatores privilegiis subscribendis utebantur Encausto, quod atramenti genus & ex purpura conficiebatur; illudque aliis omnibus sub poenâ rebellionis erat prohibitum: eo videlicet, post publicationem bonorum omnium capitali non immeritò poena plectendo, qui eo fuisset visus,

l. sacri. C. de divex. rescrip. Pancirollus in *memorabil. de Encausto & ibi Salmuth.*

Privi-

81.

Privilegiorum definitiones, divisiones, quomodo impetrentur, & confirmentur, cursim vidimus, nunc quibus ex causis amittantur, consequenter dispiciendum. Præter vulgatas verò regulas quæ ex suprâ auditâ privilegiorum divisione constituuntur, quòd scilicet extincta persona, privilegium amittatur, & cessante causa, ex qua privilegium concessum, ipsum quoque privilegium cesset. (a) Hic observandum, quòd quædam privilegia in faciendo, quædam in non faciendo consistant, quo distinctionis lumine nobis quoque utendum. Privilegium igitur, quo alicui facultas aliquid faciendi conceditur, spacio decem annorum non utendo amittitur, ex autoritate Modestini Juriconsulti, qui, nundinis impetratis, inquit, à Principe, non utendo, qui meruit decenni tempore ipsum amittere. (b)

a) *l. adigere. §. quamvis. ff. de jure patro. cap. cum cessante de appellat. c. exhibita extra. de privilegiis. vid. gl. in cap. subiectum. ext. de decimis.* b) Schurf. cent. 1. consil. 14. num. 1. 2. Bartol. in *l. licitatio. aliàs incipit locatio. §. earum rerum num. 3. ff. de publican. & vectigal. l. 1. ff. de nundinis. gl. in l. falso. C. de divers. rescript. Felin. in c. cum accessissent de constitutionibus.*

82.

Hocque verum est, si quis intra dicendum voluntariè privilegio usus non sit: secus si ob necessitatem non evententem, eò quòd occasio utendi sese non obtulerit. Hoc enim in casu, quia nulla negligentia culpa, non utendi imputari potest, privilegium non amittitur, etiamsi

illo, ultra hominum memoriam vel mille annos, quis usus non sit.

Doctores communiter in *l. fin. ff. de constitut. princip. Jason. ibid. num. 25.* Idem pulchrè in *l. falso. c. de diversis rescript. gloss. sing. in c. Abbat. S. sylvam in verbo donec. Panormitan. ibid. in fin. extr. de verbor. signific.* Bellon eleganter in *consilio 1. num. 11. cum seq. Felin. in cap. cum accessissent de constitutionib. & ibi canonistæ per text. notab. in l. unus ex sociis. §. fin. cum l. sequenti. ff. de servitut. rusticor. pradior.* Ubi enim non adest negligentia, ibi non debet esse poena. Jason. *consil. 7. in fin. vol. 3. incip. pro Reverendissimo.*

83.

Hinc infertur, quòd habentes ex privilegio Principis merum Imperium, puta gladii potestatem, tale privilegium præscriptione longissimi temporis non amittant, si casus puniendi facinorosos nullus interea sese obtulerit.

l. unus ex sociis. §. fin. & in l. hac autem jura. ff. de servitutib. urban. pradior. Jason. in *l. fin. de constitut. princip. n. 56.* Felinus in *c. cum accessissent. de constit. n. 26.*

84.

Et illud singulariter notandum pro nobilibus Germaniæ, merum imperium cum feudis habentibus: contra eos enim non currit præscriptio, si longissimo tempore gladii potestate adversus facinorosos usi non sint, si nulla puniendi occasio obvenit. Quia sæpissimè hanc ob causam, cum vicinis Principibus vel Comitibus lites & controversias habent, qui negant, nobilibus tale privilegium competere, quia nullum meri Imperii actum possessorium longissimo tempore exercuerunt.

Jacobia.

Jacobin. de S. Georgio in verbo cum mero & mixto imperio. Bald. in l. i. num. 1. cap. ut nemini liceat sine iudicis auctoritate signa rebus imponere. Gail. lib. 2. obs. 6. num. 6.

85.

Hæc obiectio nullius est momenti, si occasio puniendi, maleficos defuerit. Proinde eveniente occasione, non tantum antiquas furcas restaurare, sed etiam loco collapsarum novas erigere possunt.

Gail. d. lib. 2. obs. 60. n. 6.

86.

Fallit secundò præfatum axioma, si privilegio à superiore inferioribus concessio, adjecta sit clausula decreti annullativa, seu alia prohibitiva irritans præscriptionem. Tale enim, neque per contraventionem, neque per præscriptionem amitti potest.

Bald. in auth. quas actiones. Cod. de sacrosanct. Eccles. Chassan. in consuetud. Burgund. §. 11. des. mainsmor. ad verb. per quelque laps. num. 10. Archidiacon. in c. cum de beneficio de prabend. in 6. ubi decidit, quòd si Papa concessisset privilegium Monachis per quod prohibuit Abbatibus, ne conferat beneficia Monachorum Clericis secularibus tempore Quadraginta annorum, tamen non habeat locum ibi ille textus de c. cum de beneficio. Wessenebecius in par. ff. de usurpat. & usucap. num. 14. ubi eleganter quoque diserit an statuto vel pacto præscriptio tolli possit. Qua de re videndus Boërius decision. 182. n. 8. Bald. in d. auth. quas actiones. & in l. unica. C. de sent. pro eo quod interest. Tiraquell. de retr. con. §. 1. gl. 2. n. 14. Angel. consil. 55. incip. Guilielmus Mynsing. cent. 1. obs. 16. fac ea quæ dicuntur infra n. 98. Vide Anton Gabrielem lib. 6. de clausulis conclusion. 3. Clausula decreti Irritantis. quid operetur.

Hinc optimè à præstantissimo Jureconsulto Hieronymo Schurfio responsum, pro oppido quodam Silesiæ, privilegium cum clausula annullativa seu prohibitiva habente, ne patiatur habitantes infra miliare cerevisiam coquere, mechanicos seu artifices alere, &c. Sed oppidani exclusis aliis omnibus infra miliare habitantibus cerevisiam coquant, &c. Quòd scilicet oppidum neque contraventione, neque præscriptione hujusmodi privilegium amittere poterit.

Bartol. *in auth. quas actiones num. 12. C. de sacrosanct. Eccles.*

Præterea axiomati locus non datur, si facultas faciendi aliquid in arbitrium privilegiati conferatur, tali enim facultati non præscribitur, puta si princeps concedat alicui privilegium constituendi molendinum, ovile pro arbitrio.

Glossa in c. privilegia in verbo semel: circa finem de privileg. Doctores in c. fin. de consuetud. in 6. Gail. d. observ. 60. num. 9.

Quando verò privilegium consistit in non faciendo, iterum distinguendum, utrum privilegium privatæ personæ concessum, an verò communitati, vel Ecclesiæ: si privatæ personæ, unico actu directè ei contrario amittitur, nisi illud sit successivum & actum reiterabilem habeat. Directa enim contraventio renunciacionem inducit, secus si non directè contraveniat.

c. cum accessissent de constitutionibus Panormitan. ibid. num. 7. Bartol. in l. 1. nu. 1. c. de his qui sponte munera publica subeunt. lib. 10. c. accedentibus, & c. si de terra de privileg. Decius consil. 496. n. 13. Vid. Pantschman. de ult. volun: at. quæst. 6. n. 41.

90.

Altero casu privilegium peractum contrarium non perditur, nisi longissimo tempore. Singulares enim personæ communitatis vel Ecclesiæ privilegiis renunciare nequeunt, nisi tota civitas vel Ecclesia contraveniant; hinc licet civitas habeat privilegium demanii, tamen si juret fidelitatem, & patiatur dominum ingredi in possessionem, videtur tacite privilegio renunciasse, ex hujusmodi actu contrario. Ex quibus etiam infertur Prælati factum Ecclesiæ, non nocere, & privilegium civitati datum, propter civium contraventionem non amitti.

c. si de terra c. accedentibus de privileg. gl. ibid in verbo per 40. annos Panormitan. & Felinus in sæpè alleg. c. cum accessissent de constitutionibus. & Felinus in c. cum omnes num. 24. de constitut. Jason. consil. 81. lib. 3. & consil. 140. lib. 4. And. de Her. in c. Imperialem. §. præterea ducatus n. 48 de prohib. feud. alienat. per Federic.

91.

Et hic primus privilegia amittendi modus præscriptio scilicet, vel non usus. Alter est, cum ab eo à quo concessa sunt, revocantur, quod quidem si ad beneplacitum concedentis aufwolsgefallen/concessa sunt, certi juris est.

Per c. si gratiose de rescript. in 6. glossa ibid. in verbo expires. l. locatio 4. ff. locati. Bartol. in l. more majorum. num. 17. ff. de jurid. Idem latè in l. centesimus. §. final. n. 9.

*ff. de V. O. Hyppol. de Marfil. in l. fin. n. 42. ff. de quaestio-
nibus. Dd. in c. privilegium de R. i. in 6. l. fideicommissa.
S. quanquam. ff. de legat. 3. gloss. ibid. in verb. volucris. Nata
ta consil. 608. n. 5. vol. 3. incip. pro decisione. Concedens
si moritur, privilegium non revocatur, l. juris peritos. ff. de
excusat. tutor. l. sufficit. ff. de condi. indebiti.*

92.

An autem citra illud pactum princeps privi-
legium revocare possit, dubio non caret, con-
cessum siquidem beneficium à Principe man-
surum esse decet, & quod semel placuit, displi-
cere non potest? (a) Ego cum communi do-
ctorum schola sic statuo: Beneficium conces-
sum subditis, per Principem regulariter revo-
cari posse. (b)

a) *c. decet 16. de R. J. in 6. Imbert. in Enchirid. Juris ad
verbum Abbatis morte. b) c. in nostra. & ibi Dd. de
injuriis. Felinus in c. novit. n. 9. cum seq. de judiciis.*

93.

Veluti si concesserit potestatem civitati sibi
subditæ de condendis certis statutis, vel admini-
strationem bonorum Ecclesiæ alicui crediderit,
idque ex plenitudine potestatis, quâ tamen uti
non abuti debet, quamvis ejus sit solvere legem
& privilegium qui concessit.

*Bald. in tit. de pace constantia. vers. in omnibus. c. cum ad
monasterium de statu Monachorum. l. princeps. ff. de legib.
l. qui condemnare. ff. de re judicata.*

94.

Sed hoc ita, nisi subito jus gentium bene-
ficium principis pactione aliquâ confirmaverit,
vel nisi

vel nisi remunerationis causa (a) concessum fuerit, vel denique nisi inferior à Principe qui plenitudinem potestatis non habet, sed superior rem recognoscit alium, illud concesserit.

a) Ejusmodi enim concessio contractui æquiparatur, *l. Si pater. §. si quis aliquem. C. de donat. Tiraquel. in l. si unquam. Cod. de revocandis donat. Gra. decis. 45. num. 28. & 29. Anton. Gabriel. lib. 3. com. de non tollendo jure quest. coll. 7. n. 2. Felinus in c. novit. de judicio n. 21. & ibi com. Doctores Anton. Butri. & Imol. in c. qua in Ecclesiis. de constitut.*

95.

Quando autem conceditur non subdito, revocari non potest: Unde privilegium immunitatis accisiarum concessum à civitate vel principe, scholaribus seu venientibus ad habitandum, non potest in eorum præjudicium revocari, quia transivit in contractum: Et princeps tenetur etiam subdito servare privilegium, quod transit in contrarium, cujusmodi est, quòd princeps in auguratione sua jurat observare, vel concessit ob fortia facta, seu etiam pecunia accepta. Privilegium cùm ex causa onerosa concessum non potest à principe revocari, nec ex certa scientia, nec ex plenitudine potestatis, nec per indirectum. Quod non tandum procedit in ipso concedente, verùm etiam in successore, etiam in dignitate, modò contractus nomine dignitatis celebratus sit.

Cynus Bald. & Paul. Castren. in *l. digna vox. Cod. de legibus. Jason. consil. 86. libr. 3. Cravetta consilior. 241. Boët. decis. 204. Bartolus in l. hi qui. ff. de jure in statu-*

E

nitat. & in l. privilegia. C. de sacrosanct. Ecclesiis Afflict. decis. 128. num. 10. & hoc in casu cessat, quod dici solet: Principem legem sibi non posse imponere, à quâ recedere non liceat, cap. significasti de flectione. Alexander consil. 224. num. 6. lib. 6. Castrensis & alii in l. digna vox. Cod. de legibus. Anchoran. consilio 306. Henning Gôden consil. 32. Tiraquel. de privilegiis piar. causar. privileg. 155.

96.

Ideoquæ nec lex nova superveniens, præcedentia privilegia tollere potest, quæ sunt contra ipsam legem novam generaliter loquentem: non enim per legem generalem speciali privilegio quicquam derogatur, nisi de eo fiat mentio.

Matth. de afflictu ad consitut. ea qua ad decus col. 11. in 8. nata facit. l. 3. de silentiariis & decur. lib. 12. Bald. ad l. cum Clericis. Cod. de Episcop. & Cleric. l. Receptitia. & ibi Bald. Cod. de consuet. pecunia. Panormitanus in c. veniens de prescription. Tiraquel. in tr. de prescriptionib. pag. 107. verb. ne autres personnes privilegies; glossa 11. Frieder. Senenf. consil. 47. Panzerol. consil. 19. cap. 2. de dolo & cont. c. bona. de confir. util. & inutil.

97.

Viribus quoque suis privilegia destituuntur, si cum jure communi concordant. (a) Si is qui concessit, potestatem concedendi non habuerit, (b) si processu pendente, vel sub & obreptitiè acquisita fuerint, (c) si tempus in impetratione limitatum, jam expiratum & extructum sit, (d) si illis certæ conditiones insint, quæ nondum purgatæ sint, (e) si contra jus judica-

judicatum fuerit, (f) si impetrans illis abusus fuerit. (g)

a) *c. Abbate. de V. S. c. privilegiata 25. quest. 1. cap. ideo permittente 12. quest. 1. Specular. de instru. edit. § nunc 11. num. 4.* b) *l. plus juris de Reg. Jur.* c) *c. sedes ext. de rescript.* d) *c. cum in cunctis, &c. ne pro defectu de electione.* e) *c. verè cum alicui Ecclesia. de conditionibus apposit.* f) *c. Suborta in fin. extr. de Regul. Jur.* g) *arg. §. dominor. Instit. de his qui sunt sui vel alterius juris, vide gloss. im Landrecht libr. 1. art. 49. cap. ubi, dist. 74. cap. privilegium 11. quest. 3.* iudicio enim legum jure ab obtentâ dignitate dejicitur, qui privilegio sibi concessio abuitur. August. *in sermo. de tempore 247.*

98.

Item si quis expressè illis renunciaverit, (a) quo in casu de privilegiis ad publicam utilitatem introductis & prohibitoriis non loquor. Quia sicut constitutioni prohibitoria renunciarî non potest, & ita nec privilegio prohibitorio. Habet enim vim præcepti, cujus eludendi fraudandique sola renunciacione, non facit lex potestatem. Quin quod fieri non vult, prohibuisse sufficiat, potentiorque est lex quæ prohibet, ut Quintilianus ait, quàm quæ permittit.

a) *L. Si quis in conscribendo. Cod. de pactis l. recusari. ff. de acquirenda hereditate.* Bartolus *in auth. Si qua mulier. num. 10. C. ad S. Vollojan. c. dilecto de prabend. Capic. decisio. 9. nu. 17.* & latè Tiraquellus *de jure primo genitor. quest. 24. n. 16.* & 17. *l. jura gentium. §. si paciscar.*

ff. de pactis. Dd. in c. cum contingat. de jurejurando.

E 2

99.

Tandem Ecclesiæ, Civitates, Collegia vel Castra autoritate superioris propter delictum destructa, die durch die Obrigkeit geschleiffet werden/omnia sua privilegia amittunt, puta jurisdictiones, merum imperium, & mixtum, statuta, consuetudines, aliaque privilegia exemptionis & immunitatis. Hoc enim modo maximam capitis patiuntur diminutionem, & per consequens omnia eorum jura consumuntur, quæ etiam restaurata recuperare nequeunt, nisi superioris voluntate & licentia reædificentur, & antiqua privilegia de novo iis concedantur. Nec mirum videri debet, si delicto privilegia extinguantur, cum majores quoque pœnas civitas infidelis à Domino patiatur: potest enim in prædam dari, & ad aratrum damnari. A tyranno verò, si tempore belli devastata & solo æquata sint, jura & privilegia sua retinent, etiam alio in loco restaurata.

Gail. lib. 2. observant. pract. cap. 61. Bald. in l. in testamento. Cod. de testamento. Bartol. in l. hereditatum. ff. ad L. Falcid.

100.

Et ex his quæ de privilegiis dicta sunt. l. privilegia 156. & l. in omnibus 69. ff. de Regulis Juris. cap. 7. 16. 17. 61. de Regul. Jur. in 6. perspicue intelligi posse existimo, quibus coronidis loco adjicio, præscriptionem immemoriam aliquot seculorum decursu atque usu corroboratam par privilegio à principe scienter ac prudenter collato jus habere, nec illa rursus titulum alleget, necesse

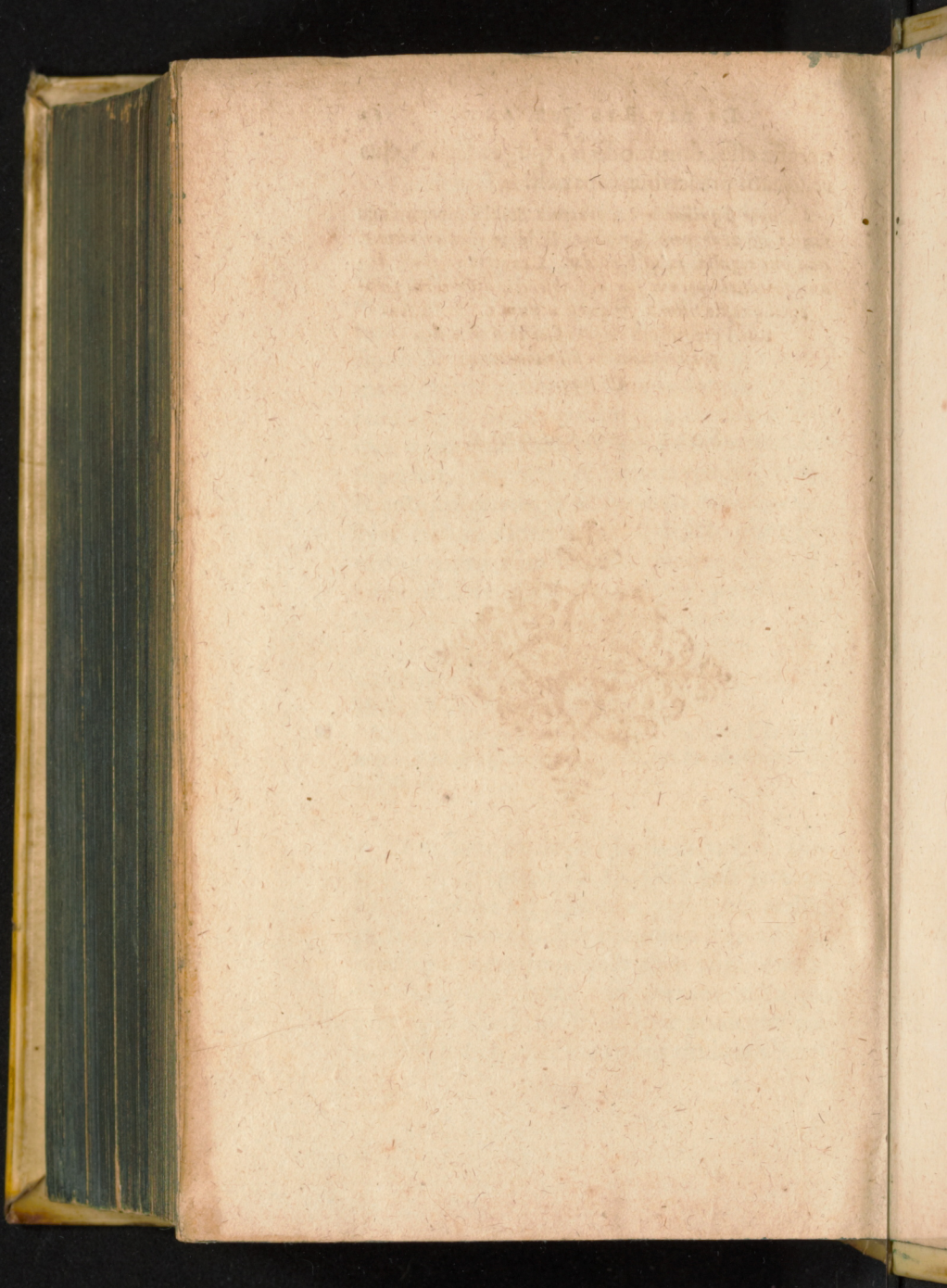
neceſſe eſſe, dummodò is, qui præſcribit, ejus rei quam præſcribit, capax eſt.

C. ſuper ſi quibusdam. §. præerea. & ibi Panormitanus num. 1. & 2. de verb. ſignificat. Bald. in c. unico. num. 3. qua ſint regalia. in uſib. feudor. Cravetta in tract. de antiquitat. temporum. par. 4. §. abſolutis differentiis principal. quaſt. 1. num. 2. & quaſt. 4. num. 1. Vid. M. Anton. Peregrinum de jure ſiſci lib. 6. tit. 8. de præſcriptionibus ſiſcalibus n. 14. & ſeqq.

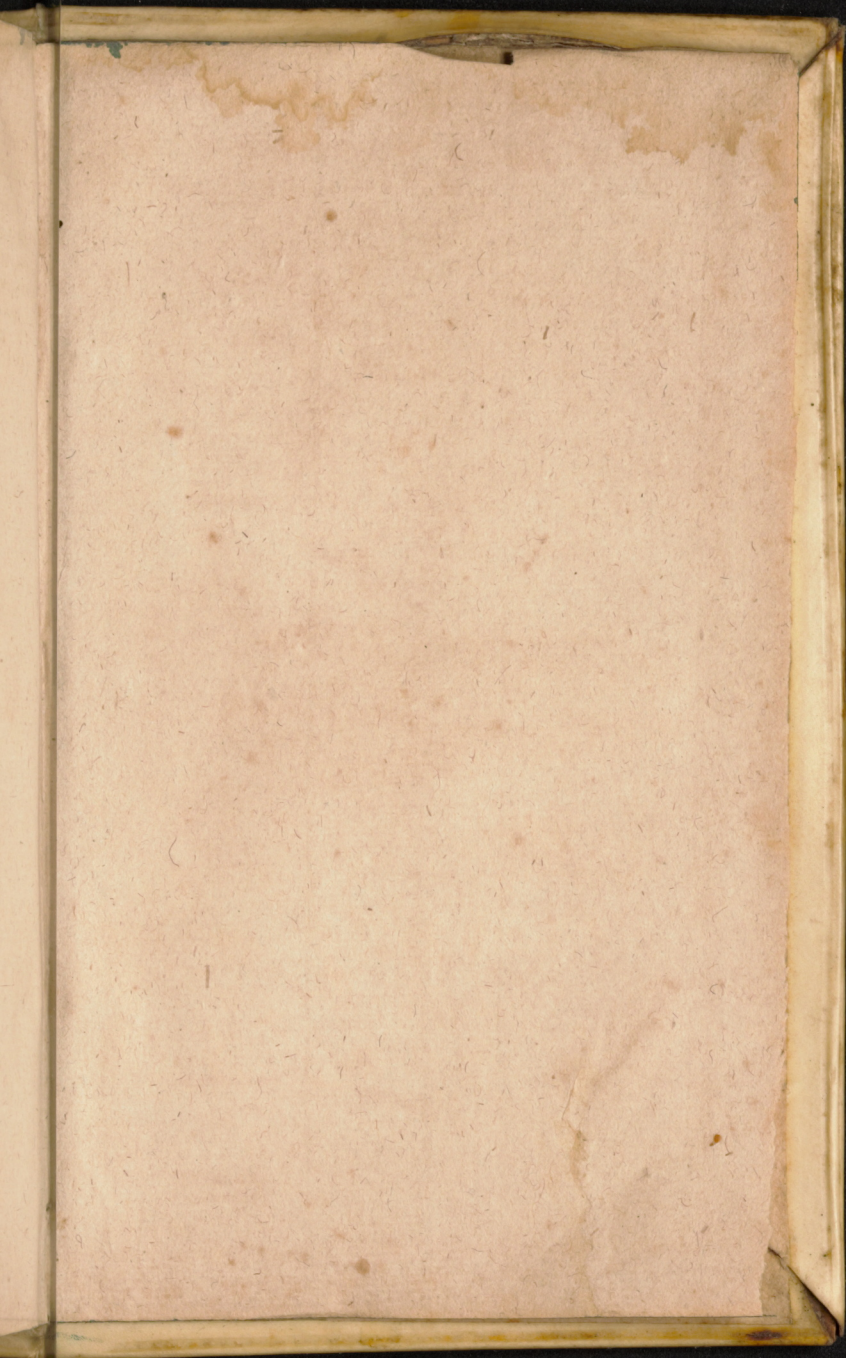
SOLI DEO GLORIA.

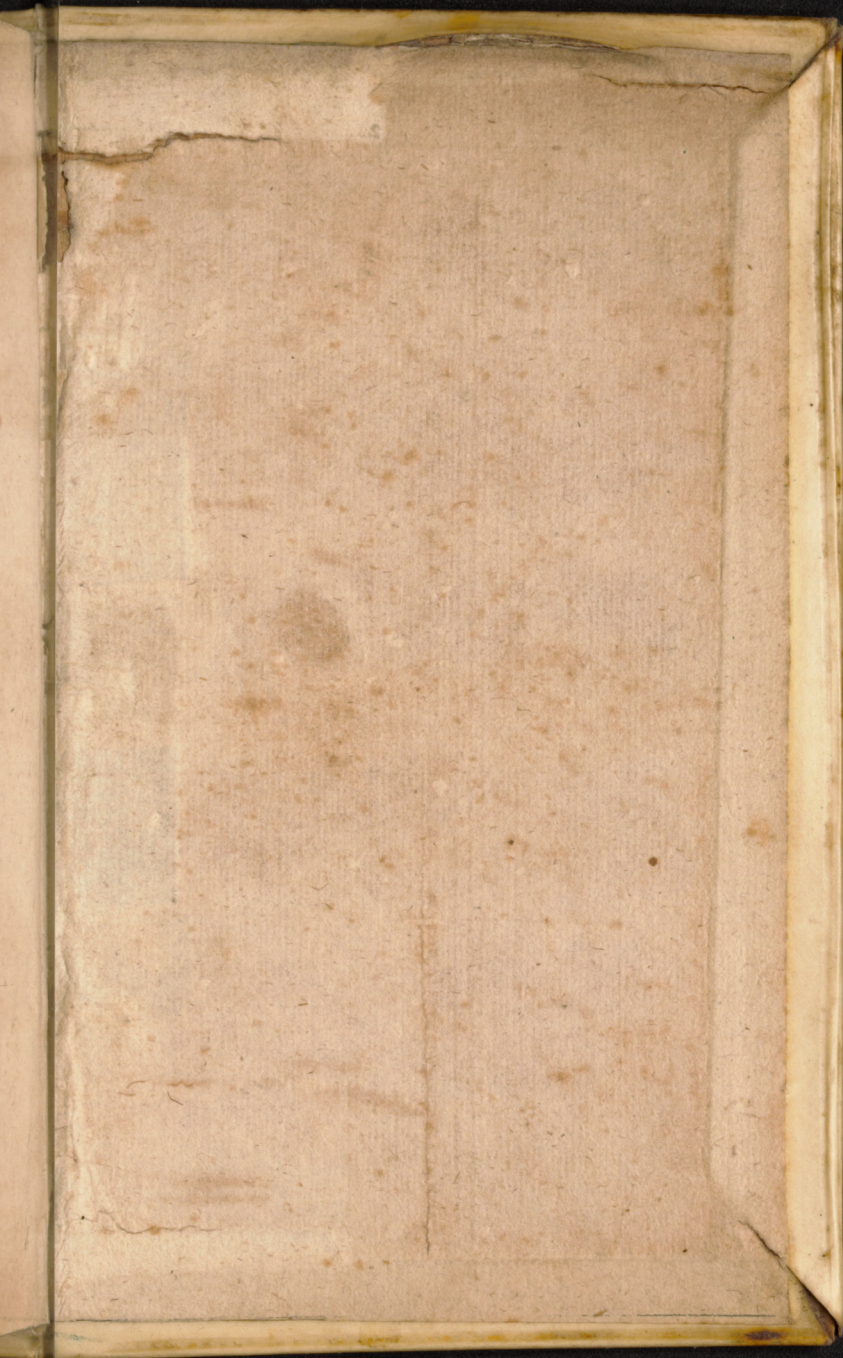

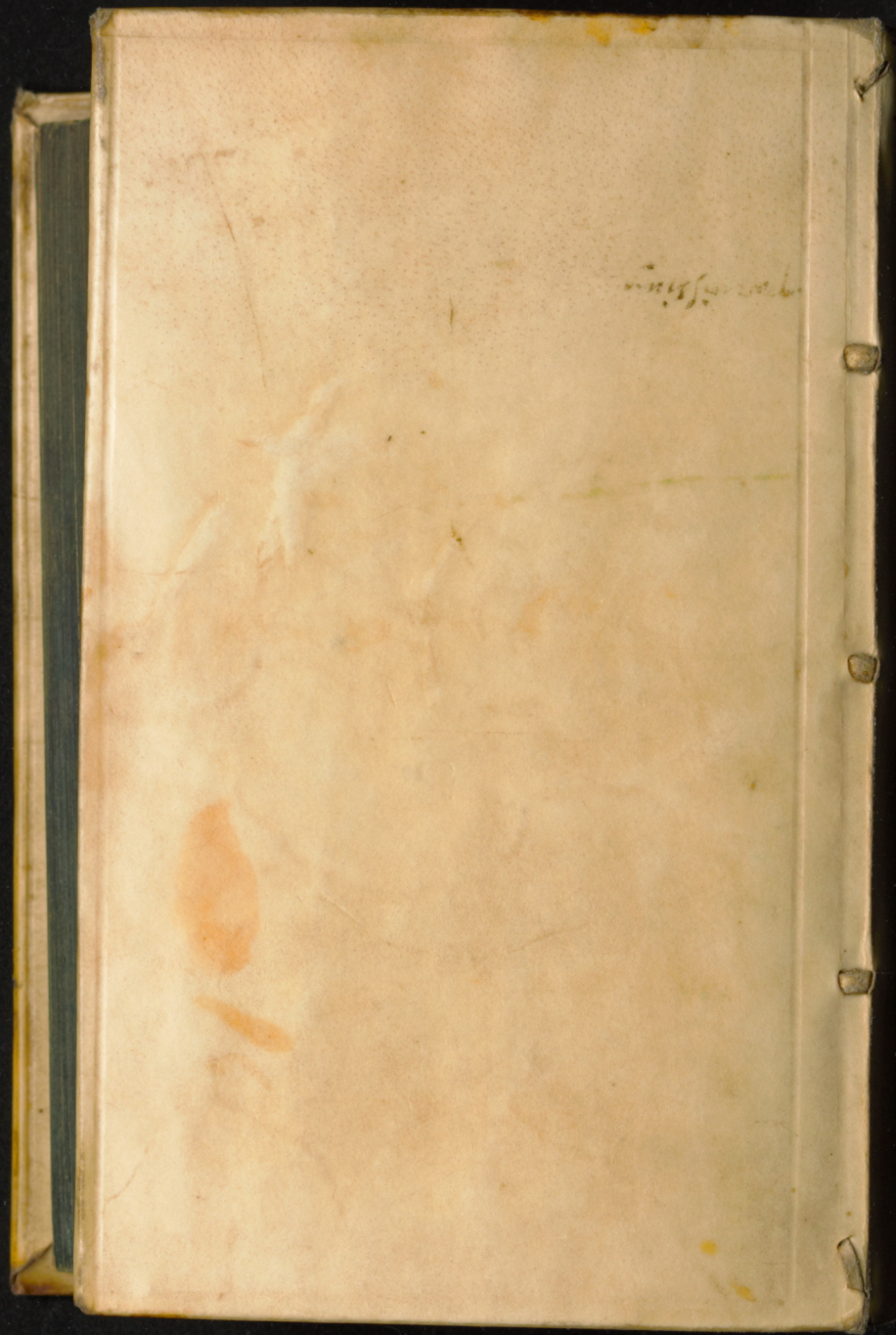

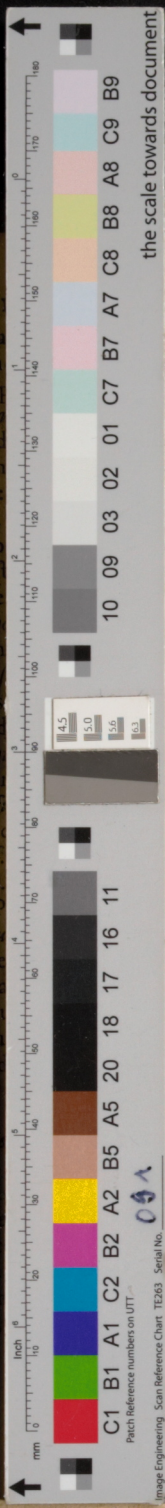

the scale towards document

10 XI. 145

; quod pactum facit, ut
 itori pignus restituere,
 est, alienare possit. Brō.
 nentia huius regulæ se-
 cutam propriā autori-
 te canonem non solum
 robatur *arg. d. l. 3. C. de*
etiam l. ex vectigali. ff. de
 n desumitur ex eo, quod
 enim matrimonio dos
 mulier eam vindicare.
in rem actionem, &c. C. de
 oritate id facere non po-
 nique urget hoc, quod
 autoritate propriā fa-
 ta, quæ omnia leges evi-
 . *§. aequissimum. 3. de usu-*
 non oportet, unde iura
d. Sequuntur hanc sen-
off. n. 78. & 79. Fachin.
 Diff. Accur. *in l. i. §. sē*
 Bald. Salyc. Coraf. *in l. i.*
 uius regulæ nostræ non
judic. se vindic. ubi cui-
 orem viarum furē mve
 e non adito, interimere.
 app. permisisse, ne quis-
 us rationem defenden-
 taret.

a hæc secundum *§. nulli-*
 est de rebus sacris, reli-
 nullius esse possunt. Sunt
 unt, ita tamen ut alicu-
 bestia & volucres. *l. 3. ff.*
r. div. Ex hac regula ap-
 tatione illa: Utrum res
 us olim erogata, in pri-
 K K 3 varum